



Endurskoðan
av
punktgjøldunum og MVG-skipanini

so tey verða meira brúkara- og vinnuvinarlig

Upprit
frá
Fíggjarmálaráðnum

www.fmr.fo

Oktober 2004

Innihald

1. Inngangur og høvuðsniðurstøður við tilmælum.....	3
1.1 Arbeidssetningur	3
1.2 Høvuðsniðurstøða 1: Tilmæli um føroysk avgjöld frameftir	4
1.3 Høvuðsniðurstøða 2: Tilmæli um lógaruppskot alt fyri eitt.....	5
1.4 Høvuðsniðurstøða 3: Tilmæli um lógaruppskot sum frá líður.....	6
1.5 Høvuðsniðurstøða 4: Tilmæli um skrásetingargjaldið á bilum.....	6
1.6 Aðrar niðurstøður	7
1.7 Viðmerkingar frá vinnu, brúkarum o.ø.	8
2. Avgjöld	10
2.1 Meirvirðisgjald.....	11
2.2 Tollavgjöld	13
2.3 Punktgjöld	13
2.4 Lønhæddargjald	15
2.5 Brennioljugjald	15
2.6 Framleiðsluavgjöld	16
2.7 Skrásetingargjald.....	16
2.7 Vegskattur (Vektgjald).....	17
2.8 Ferðaavgjald.....	18
2.9 Umhvørvisavgjald á smyrjiolju.....	18
2.10 Inntøkur landskassans av avgjöldunum	19
2.11 Niðurstøða um avgjaldslógirnar og tilmæli	21
3. Punktgjöld	23
3.1 Punktgjaldssatsir	23
3.2 Inntøkur landskassans av punktgjöldum.....	25
3.3 Niðurstøða um punktgjöldini og tilmæli.....	25
4. Meirvirðisgjaldslóg	26
4.1 Avgjald í einum liði	28
4.2 Avgjald í fleiri liðum	29
4.2.1 Kumulativt avgjald.....	29
4.2.2 Meirvirðisgjald.....	30
4.3 Meirvirðisgjaldsneutralitetur.....	31
4.4 Niðurstøða um meirvirðisgjaldslógina og tilmæli	32
5. Undantøk sambært § 12 í meirvirðisgjaldslógini.....	33
5.1 Søla í sambandi við útflutning	33
5.2 Meirvirðisgjaldsfrí søla, sum ítøkilig er nevnd í lógini.....	34
5.3 Meirvirðisgjaldsfrí søla har inngangandi avgjald ikki kann roknast	35
5.4 Kunngerðir við heimild í § 12 í meirvirðisgjaldslógini	35
5.5 Undantøk undir § 12 eftir 1993.....	36
5.6 Avgjaldsfrítøka annars	39
6. Samlað tilmæli um punktgjöld og undantøk o.a. í mvg-lógini	41
7. Skrásetingargjald á bilum o.a.....	43
7.1 Eykaútgerð	45
7.2 Vinnubilar o.a.	45
7.3 Vegskattur	46

1. Inngangur og høvuðsniðurstøður við tilmælum

Eitt av høvuðspunktunum undir skatta- og avgjaldspolitikkinum í samgonguskjalinum er, at punktgjøldini og meirvirðisgjaldsskipanin skulu endurskoðast, so tey verða meira brúkara- og vinnuvinarlig.

Síðan stóru broytingarnar í føroysku avgjaldunum í 1993, tá meirvirðisgjaldslógin kom í gildi, eru ikki gjørdar stórvegis broytingar í føroysku avgjaldslógunum. Tað er tí tiltrongt, at ein endurskoðan verður gjørd, soleiðis at føroysku avgjaldslógirnar verða eftirmettar og dagfórdar.

Landsstýrismaðurin í fíggjarmálum legði tí fram upprit á landsstýrisfundi 27. apríl 2004, har landsstýrismaðurin mælti til at seta síni egnu embætisfólk at lýsa føroysku avgjaldslógirnar og koma við tilmælum um, hvørjar broytingar skulu gerast á føroyska avgjaldsøkinum og hvussu føroyski avgjaldspolitikkurin frameftir eigur at verða lagdur tilrættis. Eftir at landsstýrismaðurin í fíggjarmálum hevur fingið politiska undirtøku fyri, hvørji tilmæli skulu fylgjast, verða lógaruppskot við broytingunum lögð fyri Løgtingið.

Arbeidssetningurin varð eisini lagdur fyri á landsstýrisfundinum og landsstýrismaðurin í fíggjarmálum fekk undirtøku frá landsstýrinum fyri sínum ætlanum.

1.1 Arbeidssetningur

Arbeidssetningurin, sum landsstýrismaðurin í fíggjarmálum fekk undirtøku fyri á landsstýrisfundinum 27. apríl 2004, var soljóðandi:

Punktgjøldini og meirvirðisgjaldsskipanin skulu endurskoðast, so tey verða meira brúkara- og vinnuvinarlig.

Endurskoðanin skal m.a. lýsa og viðgera hesi viðurskifti:

- Lýsa hvørjar lögtingslógir eru galdandi á føroyska avgjaldsøkinum.
- Lýsa endamál og onnur viðurskifti við galdandi punktgjøldum, og hvussu stórar inntøkur hesi geva landskassanum.
- Gera tilmælir um, hvussu ótíðarhóskandi punktgjøld v.m. verða strikað og umskipað, soleiðis at loysnin verður so útreiðsluneutral sum gjørligt fyri landskassan.
- Lýsa endamálið við meirvirðisgjaldslóggávu yvirhøvur, hvussu meirvirðisgjaldsskipan virkar og hvussu stórar inntøkur landskassin hevur av meirvirðisgjaldinum.
- Lýsa møguligar trupulleikar við føroysku meirvirðisgjaldslógini og hvussu hesir eiga at verða loystir.
- Lýsa hvørji atlit eiga at verða tikin frameftir, tá ið føroysk avgjaldslóggáva verður lögð til rættis.

Endurskoðan av føroysku avgjaldslógunum

Uppritið við endurskoðanini er sent vinnu, brúkarum og øðrum, sum verða rakt av tilmælunum til ummælis, áðrenn tað verður lagt fyri á landsstýrisfundi til politiska viðgerð.

Tað skal eisini viðmerkjast, at samgongan ætlar at fremja skattalættar í inntøkuskattinum næstu árin. Tí er endamálið við endurskoðanini av avgjaldslógunum ikki at fremja lættar ella at skapa fleiri inntøkur til landskassan. Tilmælini til broytingar í avgjaldslógunum skulu tí helst vera útreiðsluneutral.

Hóast ásetingin í samgonguskjalinum tekur høvuðsatlit at meirvirðisgjaldsskipanini og punktgjöldunum, so verða eisini gjørdar lýsingar og tilmælir til hinar avgjaldslógirnar, sum eru galdandi í Føroyum í dag.

Løgtingslógirnar um avgjöld eru hesar:

- Meirvirðisgjald.
- Tollavgjöld.
- Punktgjöld.
- Lønhæddargjald.
- Brennioljugjald.
- Framleiðsluavgjöld.
- Skrásetingargjald.
- Vegskattur (Vektgjald).
- Ferðaavgjald.
- Umhvørvisgjald á smyrjiolju.

Tað eru sostatt fleiri lógir galdandi á føroyska avgjaldsøkinum í dag, men meirvirðisgjaldslógin er nógv tann mest umfatandi og næstan 70% av avgjaldsinntøkum landskassans stava frá meirvirðisgjaldinum.

Fyri 1993, tá ið føroyska meirvirðisgjaldslógin kom í gildi, vóru føroysku avgjaldslógirnar í høvuðsheitinum tollur og punktgjöld, sum vórðu lögð á innflutning. Tá ið Føroyar gjørdu nýggja handilsavtalu við ES í 1992 var tað eitt krav frá ES, at Føroyar ikki gjørdur mismun á innfluttum vørum og vørum framleiddum í Føroyum. Hetta er høvuðsorsøkin til meirvirðisgjaldslógina. Tað er lítið at ivast í, at tað framhaldandi verður eitt krav í sambandi við altjóða handilssamráðingar, at Føroyar hava eina avgjaldsskipan, sum ikki virkar kappingaravlagandi.

1.2 Høvuðsniðurstøða 1: Tilmæli um føroysk avgjöld frameftir

Fyrsta høvuðstilmæli er, at Føroyar frameftir halda seg til eina meirvirðisgjaldslóg við so breiðum avgjaldsgrundarlag sum gjørligt. Umsitingarliga er lættast fyri allar partar við sama avgjaldssatsi fyri allar vørur og tænastr og undantøk eiga í høvuðsheitinum ikki at verða gjørd í meirvirðisgjaldslógini.

Sokallaðir eiturevnis-, umhvørvis- og heilsuskattir eiga at verða álagdir við punktgjøldum við serligum lógum. Tí verður mælt til at taka av tey punktgjøld, sum ikki eru eiturevnis-, umhvørvis- og heilsuskattir samstundis sum fleiri ótíðarhóskandi undantøk í meirvirðisgjaldslógini verða tikin av.

1.3 Høvuðsniðurstøða 2: Tilmæli um lógaruppskot alt fyri eitt

Mælt verður til, at lógaruppskot verða lögð fyri Løgtingið skjótast gjørligt, ið strika undantakið í meirvirðisgjaldslógini, sum frítekur lønir til bygging og umvæling av egnum bústaði fyri meirvirðisgjald, samstundis sum punktgjøldini á hvítvørum, radiotólum, sjónvarpstólum, lampum og parfumu verða strikað.

Fíggjarligu avleiðingarnar í 2005 verða mettar soleiðis:

Punktgjøld íroknað MVG: Kapittul og vørslag	Kr.
84 Hvítvørum	-4.000.000
85 Radiotól, sjónvarpstól o.a.	-12.000.000
94 Lampur	-5.000.000
33 Parfuma o.a.	-5.000.000
Undantak í meirvirðisgjaldslógini	Kr.
§ 12, 1. stk., litra l. Lønir til bygging og umvæling av egnum bústaði	30.000.000
Tilsamans	4.000.000

Mettu fíggjarligu avleiðingarnar fyri landskassan í 2005 av teimum báðum nevndu lógaruppskotunum er samanlagt ein inntøka uppá 4 mió. kr. At strika punktgjøldini á hvítvørum, radiotólum, sjónvarpstólum, lampum og parfumu verður mett at kosta landskassanum 26 mió. kr. í 2005. At strika mvg-frítøkuna av lønum til bygging og umvæling av egnum bústaði verður mett at kosta 30 mió. kr. í 2005.

Fíggjarligu avleiðingarnar av tilmæltu broytingunum í avgjaldslóggávuni eru ymiskar fyri ymiskar samfelagsbólkar. Tilmæltu broytingarnar í hesum lógaruppskotinum fara at gera tað nakað dýrari at byggja og umvæla hús, men lógaruppskotið um at taka av punktgjøld av hvítvørum, radiotólum, sjónvarpstólum og lampum fer harafturímóti at gera tað bíligari at keypa húsarhaldstól, sum øll húsarhald keypa. Hetta seinna fer tí at raka ein væl breiðari skara av borgarum, t.e. bæði tey, sum byggja og umvæla hús og eisini øll onnur húsarhald, sum skifta húsarhaldsvørum út, tá ið tær eru niðurslitnar.

At taka av punktgjøldini av parfumu o.ø. er ein dagføring af lóggávuni, sum hevur til endamáls at gera føroyska handilsvinnu betur kappingarføra. Punktgjøldini á parfumu hevur við sær, at sølan av parfumu er lítil í Føroyum, tí føroyingar keypa heldur parfumu o.a. uttanlands. Við at taka av punktgjøldini á parfumu verður møguligt at flyta hesa sølu til Føroyar, umframt at hetta eisini stimbrar søluna generelt.

1.4 Høvuðsniðurstøða 3: Tilmæli um lógaruppskot sum frá líður

Í meirvirðisgjaldslógini verður mælt til at strika meirvirðisgjaldsfrítøkuna av

- sjóklæðum,
- bókum,
- tíðindabløðum og prenting fyri tíðindabløð
- útleigan av kamari á hotelli, gistingarhúsi o.t. og
- resepskyldugum heilivági.

Ásetingin um at frítaka sjóklæðir fyri meirvirðisgjald er ógjørlig at umsita, tí sölubúðirnar skilja ikki ímillum, um talan er um sjóklæðir ella ikki, tá tær selja til sjómenn. Tað finst eingin allýsing av sjóklæðum. Kunngerðin skapar tí skeivleikar, tí sjómenn í veruleikanum kunnu keypa øll síni klæðir uttan meirvirðisgjald.

Tað finst eingin góð grundgeving fyri, at bøkur skulu frítakast fyri meirvirðisgjald. Hetta er ein óbeinleiðis stuðul til bókasølu umvegis meirvirðisgjaldslógina, sum ikki er ætlað at vera ein stuðulslóg. Bøkur er ein vanlig vøra, eins og diskklar og ljóðbond, sum eru meirvirðisgjaldsskyldug. Sama er galdandi fyri tíðindabløð og prenting fyri tíðindabløð.

Meirvirðisgjaldsfrítøkan fyri útleigan av kamari á hotelli og gistingarhúsi er eisini ein óbeinleiðis stuðul til føroysku gistingarhúsini umvegis meirvirðisgjaldslógina. Av tí at ein stórir partur av hesi útleigan er til ferðafólk, høvdu útlendsk ferðafólk givið størri inntøkur í landskassan, um hetta undantakið ikki var í meirvirðisgjaldslógini.

Meirvirðisgjaldsfrítøkan fyri resepskyldugan heilivág er óbeinleiðis stuðul umvegis meirvirðisgjaldslógina til resepskyldugan heilivág, sum sjúkrakassarnir og almanna-stovan annars rinda stóran part av. Tað hevði verið rættari at tikið hetta undantakið av og rinda allan stuðulin til resepskyldugan heilivág beinleiðis umvegis sjúkrakassan og almanna-stovuna.

1.5 Høvuðsniðurstøða 4: Tilmæli um skrásetingargjaldið á bilum

Mælt verður til at broyta skrásetingargjaldið á bilum frá einum avgjaldi, sum verður lagt á CIF-virðið á bilinum til eitt avgjald, sum verður roknað eftir, hvussu nógvar kilometrar bilurin koyrir fyri hvønn litur av brennievni. Skrásetingargjaldið verður soleiðis broytt frá einum lítið gjøgnumskygdum avgjaldi til eitt avgjald, sum er fullkomuliga gjøgnumskygt, tí allir bilar hava í dag eitt ES-normtal, ið vísir, hvussu nógv bilurin brúkar av brennievni við blandaðari koyring.

ES-normtalið kann nýtast sum grundarlag fyri einum frymli at rokna nýggja grøna avgjaldið, soleiðis at landskassin fær á leið somu inntøku sum av skrásetingargjaldinum, men har avgjaldið verður tengt at, hvussu umhvørvisvinarligur bilurin er. Bilar, ið nýta nógv brennievni og sostatt dálka umhvørvið meira enn bilar, ið nýta minni brennievni, koma at rinda lutfalsliga størri avgjald. Inntøkur landskassans av grøna avgjaldinum fara

at minka sum frálíður, tí bilar verða alsamt gjørdir meira umhvørvisvinarligir. Tað finnast eisini bilar og fara at komar bilar, sum nýta annað brennievni enn bensin og diesel. Atlit má eisini verða tikið at hesum í sambandi við eitt nýtt grønt avgjald.

ES-normtalið vísir, hvussu nógvar kilometrar bilurin koyrir fyri hvønn litur av brennievni. Fyri at fáa eina passaliga spjading, kann hetta talið roknast um til, hvussu nógvar litrar av brennievni bilurin brúkar fyri hvørjar 100 kilometrar, sum verður lyft upp í ein potens og faldað við einum konstanti. Frymilin fyri nýggja grøna avgjaldið kemur sostatt at síggja soleiðis út:¹

$$\text{Grønt avgjald} = (l/100 \text{ km})P * k$$

Innfluttir brúktir bilar skulu eisini rinda grønt avgjald sambært hesum frymli. Ellisakfør eiga tó framvegis at verða frítikin fyri avgjald.

Ásetingarnar í skrásetingarlógini eiga at verða gjørdar fullkomuliga greiðar, soleiðis at bilar, ið bert verða nýttir til vinnuligt virksema, eiga ikki at rinda skrásetingargjald.

Viðvíkjandi skrásetingargjaldinum á motorsúkklum eiga atlit at verða tikið at ferðslutrygdini. Stórar motorsúkkur, sum í dag rinda høgt skrásetingargjald, kunnu vera sera vandamiklar um t.d. ungir dreingir lættliga kunnu fáa slíkar súkkur at spæla við. Atlit eigur at verða tikið at hesum, áðrenn nakað verður gjørt við hoga skrásetingargjaldið á motorsúkklum.

Viðvíkjandi vegskattinum verður mælt til, at vegskatturin verður lagdur yvir á bensin- og dieselpriðirnar, soleiðis at vegskatturin verður tengdur beinleiðis at nýtsluni av bilinum og harvið eisini, hvussu nóg hvør einstakur bilur slítir vegirnar. Hetta hevði herumframt spart nógva umsiting, umframt at útlenskir bilar eisini koma at rinda fyri slit á føroysku vegirnar.

1.6 Aðrar niðurstøður

Í nøkrum førum taka fólk seg sjálvboðin saman um at gera eitthvørt vælgerandi arbeiði, t.d. at varðveita eitthvørt fornminni, sum annars hevði forfarist. Talan er ikki um stórt virksema, ið hevur stórvegis týdning fyri landskassan ella meirvirðisgjaldsneutralitetin. Slíkt sjálvboðið arbeiði kann harafturímóti hava stóran samfelagsligan týdning. Mælt verður tí til at seta eina áseting í meirvirðisgjaldslógina, har landsstýrið í samráð við skatta- og avgjaldskærunevndini, undir heilt serligum umstøðum kann loyva avgjaldsfrítøku í sambandi við slíkt arbeiðið. Hetta verður gjørt eftir sama leisti, sum tá

¹ Endalig tøl eru enn ikki sett inn í frymilin, tí mælt verður til rættiliga umfatandi broytingar viðvíkjandi avgjaldunum á motorakførum. Lógaruppskotini hesum viðvíkjandi er ein verkætlan í sær sjálvum, men tað er týdningarmikið longu nú at fáa greiðu á, um hetta er leisturin politiski myndugleikin ynskir at fylgja.

Endurskoðan av føroysku avgjaldslógunum

landsstýrið í samráð við skatta- og avgjaldskærunevndina í dag, undir heilt serligum umstøðum loyva avgjaldsfríum innflutningi av vørum, sum annars eru avgjaldsskyldugar.

Niðurstøðurnar og tilmælini um hinar avgjaldslógirnar eru soljóðandi:

Av tí at tollavgjöldini so líðandi hvørva, so hvørt Føroyar gera fríhandilsavtalar við fleiri og fleiri lond, verður mælt til ikki at gera nakað annað við hesi avgjöld.

Eingin nærri viðgerð hevur verið av lønhæddargjaldinum, sum er eitt gjald, ið verður álagt a-inntøkuni hjá einum parti av tí virksemini, ið ikki er skyldugt at gjalda meirvirðisgjald.

Brennioljugjaldið og umhvørvisgjaldið á smyrjiolju eru umhvørvisgjöld, sum verða áløgd við serligum lógum. Hesi avgjöld kundu eins væl verið kravd inn umvegis punktgjöldini, eins og t.d. avgjaldið á bensini. Tí átti at verið umhugað, at flutt hesi avgjöld undir punktgjöldini.

Framleiðsluavgjöldini eru punktgjöld, sum verða áløgd ávísari framleiðslu í Føroyum. Framleiðslugjöldini koma tí undir viðgerðina av punktgjöldum.

Ferðavgjaldið stavar frá einum fíggarpolitiskum tiltaki í 1980-árunum. Føroyska ferðavgjaldið er ikki av teimum hægstu samanborið við ferðavgjaldið í nógvum øðrum londum. Ein stórir partur av ferðavgjaldinum verður rindað av útlenskum ferðafólkum, sum á henda hátt leggja nakað av peningi eftir seg í landskassan. Mælt verður tí til ikki at gera nakað við ferðavgjaldið.

1.7 Viðmerkingar frá vinnu, brúkarum o.ø.

Dentur er lagdur á, at vinna, brúkarar og onnur, sum verða rakt av tilmælunum í uppritinum, hava fingið høvi at gera viðmerkingar til tilmælini, áðrenn landsstýrið tekur politiska støðu til tilmælini. Uppritið er tí sent arbeiðsgevarafeløgum, løntakarafeløgum og øðrum viðkomandi til viðmerkingar, áðrenn tað varð lagt fyri landsstýrið.

Niðanfyri nevndu feløg, stovnar og aðalráð hava havt uppritið til viðmerkingar:

Vinnuhúsið, Føroya Reiðarafelag, Føroya Arbeiðarafelag, Havnar Arbeiðskvinnufelag, Havnar Arbeiðsmannafelag, Klaksvíkar Arbeiðskvinnufelag, Klaksvíkar Arbeiðsmannafelag, Føroya Fiskimannafelag, Skipara- og navigatørfelagið, Starvsmannafelagið, Føroya Pedagogfelag, Føroya Handverkarafelag, Maskinmeistarafelagið, Føroya Lærarafelag, Sjúkrasystrafelag Føroya, Landsfelag Pensjónistanna, Brúkarasamtakið, LISA, Toll- og skattstova Føroya, Løgmansfyrisingin, Fiskimálaráðið, Vinumálaráðið, Mentamálaráðið, Almanna- og heilsumálaráðið, Innlendismálaráðið, Føroya Forngrípafelag, Bileftirlit Føroya, Gistingarhúsfelagið, Meginfelag Sjúkrakassa Føroya, Felagið Føroysk Bókaforløg og Skatta- og avgjaldskærunevndin.

Endurskoðan av føroysku avgjaldslógunum

Niðanfýri nevndu feløg, stovnar og aðalráð hava gjørt skrivligar viðmerkingar til upp-ritið:

Føroya Fiskimannafelag, Meginfelag Sjúkrakassa Føroya, Klaksvíkar Arbeidskvinnufelag, Føroya Handverksmeistarafelag, Føroya Arbeidsgevarafelag (Vinnuhúsið), Brúkarasamtakið, Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar, LISA, Gistingarhús- og Matstovufelag Føroya, Ferðaráð Føroya, Føroya Skipara- og Navigatørfelag, Bileftirlit Føroya, Føroya Forngrípafelag, Vinnumálaráðið, Mentamálaráðið, Føroya Arbeidara-felag, Havnar Arbeidsmannafelag, Starvsmannafelagið, Almanna- og heilsumálaráðið, Sjálvsognarstovnurin Berjabrekka 3.

Allar viðmerkingarnar eru viðheftar sum fylgiskjøl.

2. Avgjöld

Avgjöld verða lögð á framleiðslu og sølu og eru beinleiðis knýtt at vøru- og tænastrætninginum. Avgjöldini kunnu verða álögð í ymiskum liðum í framleiðsluni og søluni. Tey kunnu vera generell fyri allar vørur og tænastrætur, t.d. meirvirðisgjald, ella serlig, t.e. álögð serligum vørum og tænastrætum, t.d. punktgjöld á tubbakki og rúsdrekka ella kann talan eisini vera um toll, tá tað eru vørur av serligum uppruna.

Endamálið við avgjöldum er bæði at fáa inntøkur til vega, at fíggja virkseimið hjá landskassanum og at ávirka nýtsluatburðin hjá fólki. Tað verða til dømis stór avgjöld lögð á tubbakk og rúsdrekka við teimum grundgevingum, at tað er skaðiligt at roykja og drekka. Tað er sostatt ætlanin, at avgjöldini skulu tálma nýtsluna av tubbakki og rúsdrekka. Slík avgjöld verða eisini kallað giftskattir ella eiturevnisskattir.

Fyrr var vanligt at leggja hægri avgjöld á marglætisvørur, tí hugburðurin var, at fólk, ið ynsktu at liva í marglæti, eisini áttu at hava ráð at rinda fyri tað. Í dag er fatanin av marglætisvørum nógv øðrvísi. Nógvar av teimum vørum, sum fyrr vórðu hildnar at vera marglætisvørur, verða nú mettar sum vørur, ið lætta nógv um í strævna gerandisdegnum. Nú er hugburðurin í flestu framkomnum londum harafturímóti, at fólk, sum dálka umhvørvið og liva heilsuskaðiligt, skulu rinda eyka avgjöld.

Stórar broytingar vórðu gjørdar í føroysku toll- og avgjaldsskipanini í 1992 í sambandi við, at Føroyar gjørdur nýggjan handilssáttmála við ES. Fyrsta stóra broytingin var, at Føroyar ikki longur kundu nýta innflutningsgjöldini, sum vórðu galdandi áðrenn 1992, tí nú skuldi ikki longur gerast munur á, um vørur og tænastræt vóru framleiddar í landinum ella fluttar inn. Hetta hevði eisini við sær, at nú vórðu allar vørur skrásettar í altjóða toll- og vøruskránni. Onnur stóra broytingin var, at meirvirðisgjaldsskipan varð sett í gildi 1. januar 1993.

Síðan stóru broytingarnar í 1992 og 1993 eru ikki gjørdar stórvegis broytingar í føroysku avgjaldslógunum. Tað er tí tiltrongt, at ein endurskoðan og eftirmeting verður gjørd við høvuðsatliti at teimum broytingum, sum vórðu gjørdar í 1992.

Hóast ásetingin í samgonguskjalinum tekur høvuðsatlit at meirvirðisgjaldsskipanini og punktgjöldunum, so verða eisini gjørdar lýsingar og tilmælir til hinar avgjaldslógirnar, sum eru galdandi í Føroyum í dag.

Tað eigur fyrst av øllum at verða viðmerkt, at tað oftani verður sagt, at nógvar vørur eru dýrar í Føroyum, tí at punktgjöldini eru høg. Hetta er bert rætt viðvíkjandi teimum vørum, sum verða álögð punktgjöld. Fleiri aðrar vørur eru nógvar dýrari í Føroyum enn í Danmørk, hóast tær bert verða álagdar meirvirðisgjald, og meirvirðisgjaldssaturin er tann sami í Føroyum og Danmørk. Billutir og amboð eru fleiri ferðir dýrari í Føroyum enn í Danmørk, hóast avgjöldini eru tey somu. Orsøkin til hetta er óivað, at hesar handilsvinnur lítla og onga kapping fáa her heima og uttanífrá. Tað er t.d. lítil og eingin munur á prísunum á klæðum í Føroyum og í Danmørk. Høvdu klæðini verið nógvar dýrari í

Føroyum, høvdu føroyingar keypt klæðini uttanlands ella úr útlenskum príslistum, sum verða sendir føroyskum húsarhaldum.

Føroysku avgjaldslógirnar² verða lýstar niðanfyri:

- Meirvirðisgjald.³
- Tollavgjöld.⁴
- Punktgjöld.⁵
- Lønhæddargjald.⁶
- Brennioljugjald.⁷
- Framleiðsluavgjöld.⁸
- Skrásetingargjald.⁹
- Vegskattur (Vektgjald).¹⁰
- Ferðaavgjald.¹¹
- Umhvørvisgjald á smyrjiolju.¹²

2.1 Meirvirðisgjald

Løgtingslógin um meirvirðisgjald¹³ kom í gildi 1. januar 1993 og var ein fylgja av, at Føroyar høvdu gjørt nýggja handilsavtalu við ES. Føroyska meirvirðisgjaldslógin er ein beinleiðis avskrivft av donsku meirvirðisgjaldslógini frá 1993. Í dag er samsvar fingið í meirvirðisgjaldslóggávuni í øllum ES, og tað eru bert smærri móguleikar fyri frávikum í einstøku londunum. Føroyar og Danmørk eru einastu londini, har sami meirvirðisgjalds-satur, sum er 25%, verður nýttur til allar vørur. Í øðrum londum eru ymiskir satsir fyri ymiskar vørur. Sami satur fyri allar vørur og tænastr ger lógina lættari at umsita.

Eitt av høvuðsendamálunum við meirvirðisgjaldslóggávu er, at lond ikki skulu kunna nýta avgjaldslóggávu til at verja egna framleiðslu. Meirvirðisgjaldssaturin kann tí vera ymiskur fyri ymiskar vørur, men tað kunnu ikki vera fleiri satsir fyri somu vøru alt eftir, hvar hon er framleidd, og hvør hevur framleitt hana. Meirvirðisgjaldslógin skal við

² Føroyskar avgjaldslógir eru her avmarkaðar til avgjöld, sum verða lögð á vørur og tænastr. Á inntøkusiðuni hjá landskassanum eru hetta tær kontur, ið koma undir avgjöld og toll.

³ Løgtingslóg nr. 136 frá 8. september 1992 við seinni broytingum.

⁴ § 2 í løgtingslóg nr. 120 frá 23. desember 1991 um avgjald á framleiðslu og innflutningi við tilhoyrandi frumskjali 1.

⁵ § 1 í løgtingslóg nr. 19 frá 12. mars 2002 um avgjald á framleiðslu og innflutningi við tilhoyrandi frumskjali nr. 1, 2 og 3.

⁶ Løgtingslóg nr. 193 frá 10. desember 1993 um lønhæddargjald.

⁷ Løgtingslóg nr. 179 frá 18. desember 1992 um serligt avgjald á brenniolju.

⁸ § 2 í løgtingslóg nr. 19 frá 12. mars 2002 um avgjald á framleiðslu og innflutningi við tilhoyrandi frumskjali nr. 1.

⁹ Løgtingslóg nr. 175 frá 18. desember 1992.

¹⁰ Løgtingslóg nr. 38 frá 31. mars 1982 um vegskatt av motorakførum v.m.

¹¹ Løgtingslóg nr. 37 frá 26. mai 1988 um ferðaavgjald.

¹² Løgtingslóg nr. 75 frá 3. mai 1992.

¹³ Meirvirðisgjaldslógin er gjølligari viðgjørd í kapitl 5.

øðrum orðum ikki vera kappingaravlagandi. Støddin á meirvirðisgjaldssatsinum ella satsunum er tí ein politiskur spurningur, men tað er lítið at ivast í, at tað framhaldandi verður eitt krav í sambandi við altjóða handilssamráðingar, at Føroyar hava eina avgjaldsskipan, sum ikki virkar kappingaravlagandi.

Sambært § 1 í meirvirðisgjaldslógini skal avgjald rindast í landskassan í øllum liðum av vinnuligari sølu av vørum og tænastrum og við innflutningi úr útlondum.

Av tí at vinnan dregur avgjaldið av keyptum vørum og tænastrum frá, veksur avgjaldið ikki við talinum av söluliðum. Avgjaldsgrundarlagið er sostatt samlaða søluavgjaldið minus keypsavgjaldið í øllum liðum, og talan verður tí um eitt avgjald á virðisøkingini í hvørjum einstøkum söluliði. Hetta verður nærri lýst í kapitli 5 um meirvirðisgjaldslógina.

Meirvirðisgjaldið verður tí rindað av ikki meirvirðisgjaldsskrásettum keyparum, sum keypa vøru og tænastru uttan at kunna draga keypsavgjaldið frá. Hetta er í hvuðsheitinum privat nýtsla, men eisini annað virkseml, sum ikki er meirvirðisgjaldsskyldugt og tí ikki er meirvirðisgjaldsskrásett.

Næstan alla vøru og tænastru eru meirvirðisgjaldsskyldugar, og er árliga sølan hjá einum virki ella einstaklingi størri enn 20.000 kr., skal viðkomandi meirvirðisgjaldsskrásetast, sí § 4 í meirvirðisgjaldslógini.

Í § 2, 3. stk. í meirvirðisgjaldslógini er ásett, hvørjar tænastru eru undantiknar avgjaldsskyldu. At tænastrurnar eru undantiknar avgjaldsskylduni merkir, at tænastrurnar verða seldar uttan meirvirðisgjald. Seljarin av hesum tænastrum kann harafturímóti ikki draga meirvirðisgjaldið av keyptum vørum og tænastrum frá. Talan er tí um ikki meirvirðisgjaldsskrásett virkseml.

Herumumframt er sambært § 12 í meirvirðisgjaldslógini í nøkrum fòrum eisini talan um meirvirðisgjaldsskrásett virkseml, har sølan er frítikin fyri meirvirðisgjald. Hetta merkir við øðrum orðum, at meirvirðisgjaldssaturin viðvíkjandi söluni er null. Seljarin skal í hesum fòrum ikki leggja meirvirðisgjald afturat söluni, men kann draga meirvirðisgjaldið av keyptum vørum og tænastrum frá.

Upprunaliga varð § 12 í meirvirðisgjaldslógini kallað útflutningsgreinin, tí hon var ætlað fiskivinnuni, sum flytur næstan alla sína framleiðslu út. Hetta var fyri at sleppa undan, at fiskivinnan bant ov nógv kapital, tí útflutningsvinnan fær meirvirðisgjaldið endurgoldið kortini. Meirvirðisgjald verður vanligi avroknað við landskassan kvartalsvís, og fiskivinnan kundi sostatt komið at bundið kapital upp í 3 mánaðir. Meirvirðisgjaldslógin varð sett í gildi, tá búskaparkreppan var ringast, tí var hetta serliga atlitið tikið at fiskivinnuni.

Síðan 1993 eru fleiri undantøk komin undir § 12 í meirvirðisgjaldslógini, sum einki hava við útflutning at gera, og hvørt ár koma fleiri uppskot í Løgtinginum um fleiri undantøk undir hesa grein. Tað eru serliga hesi undantøkini, sum úthola meirvirðisgjaldsskipanina, sí kapitl 5.

Meirvirðisgjald er nógv tann størsta avgjaldsinntøkan hjá landskassanum. Í 2003 vóru meirvirðisgjaldsinntøkur landskassans góðar 968 mió. kr. Hetta vóru meiri enn 2/3 av avgjaldsinntøkum landskassans, sí talvu 2.1.

2.2 Tollavgjöld

Tollavgjöld er GATT¹⁴-tollur, sum verður lagdur á vørur, ið verða fluttar inn úr ikki ES- og EFTA-londum og londum, sum Føroyar ikki hava fríhandilsavtalu við. Grundarlagið undir GATT-tollinum minkar sostatt, so hvørt føroyingar gera fríhandilsavtalar við fleiri lond. Sambært handilssáttmálanum við ES kann heldur eingin nýggjur innflutningstollur og einki nýtt avgjald við somu ávirkan sum tollur ásetast í samhandlinum millum felagskapin og Føroyar.

GATT-tollur er ásettur fyri hvørt vørunummar sær í toll- og vøruskránni, og tí er tað vøran, ið er avgerandi fyri tollsatsin og ikki landið, vøran kemur frá. Føroyar hava í sáttmála við WTO¹⁵ bundið seg til at halda GATT-tollsatsirnar. Hetta merkir, at Løgtingið ikki kann hækka satsirnar, men bert lækka og taka teir av.

Endamálið við tollavgjöldum hevur upprunaliga verið at útvega fígging til almennar útreiðslur og at verja heimaframleiðsluna ímóti kapping frá útlondum. Hugburðurin í dag er, at frælsur handil uttan tollforðingar gagnar heimsbúskapinum best, og høvuðsstevnumiðið hjá millumtjóðað handilsfelagsskapum og við millumtjóðað handilsavtalam er tí at strika allar tollforðingar og sostatt stimbra heimshandilin.

Undir verandi umstøðum fer GATT-tollurin sostatt at hvørva heilt burtur sum frálíður. Inntøkur landskassans av tollavgjöldum vóru í 2003 góðar 33,5 mió. kr. Hetta eru umleið 2,2% av avgjaldsinntøkum landskassans, sí talvu 2.1.

2.3 Punktgjöld

Punktgjöld eru avgjöld, ið verða lögð á serligar vørur. Endamálið við punktgjöldum er umframt at fáa til vega inntøkur at fígga almennar útreiðslur, eisini at ávirka atburðin og nýtluvalið hjá fólki. Til dømis verða høg punktgjöld lögð á tubakk og rúsdrekka, tí at fólk skulu roykja og drekka minni. Hetta er við teimum grundgevingum, at tað er sera skaðiligt at roykja og drekka.

¹⁴ Altjóða felagskapurin GATT varð stovnaður í 1948 við tí endamáli at taka av forðingar fyri frælsum handli millum limalondini. Stórt sæð øll lond við marknaðarbúskapi vóru limir í GATT, sum gjørdi karmar fyri tollsastum, ið limalondini bundu seg til at halda. GATT er ein stytting fyri *General Agreements on Tariffs and Trade*, sum leysliga verður umsett til vanligar avtalar um toll og uttanlandshandil.

¹⁵ WTO varð stovnað í 1995 við tí uppgávu at fýrisita avtalar og reglur um handil millum limalondini. Høvuðsendamálið við WTO er at stimbra frælsan handil í heiminum. WTO var úrslit av seinastu samráðingunum um altjóða handilin, Uruguay runduni, og kom ístaðin fyri GATT. WTO er stytting fyri *World Trade Organization*, sum leysliga verður umsett til Heimshandilsfelagsskapurin.

Punktgjöld verða kravd sambært lógini um avgjald á framleiðslu og innflutningi, sum upprunaliga er frá 1992, tá Føroyar høvdu gjørt nýggjan handilssáttmála við ES, sum hevði við sær, at føroyingar nú ikki bert kundu leggja toll á innflutning.

Sambært handilssáttmálanum við ES kann eingin nýggjur innflutningstollur og einki nýtt avgjald við somu ávirkan sum tollur ásetast í samhandlinum millum felagsskapin og Føroyar.

Í dagligari talu hava flest øll avgjöld, sum hava verið kravd til landskassan verið kallað tollur, men tað er ikki rætt. Munurin á tolli og avgjaldi er, at tollur verður kravdur av so at siga øllum vørum, ið verða fluttar inn á tolløkið. Tað sama ger seg galdandi fyri avgjald. Avgjald verður kravt av so at siga øllum vørum, ið verða fluttar inn á tolløkið, men haraftrat skal avgjald eisini krevjast av framleiðslu, ið fer fram á tolløkinum.

Fortreytirnar við at áleggja toll á innfluttar vørur broyttust tí munandi við hesi nýggju handilsavtaluni við ES. Áður høvdu føroysku avgjöldini næstan bert verið tollur á innfluttar vørur, men nú vórðu móguleikarnir at áleggja toll skerdir. Tó kundu Føroyar gera eina skipan við nýtslugjaldi, ið verður lagt javnt á innanlands framleiðslu og innfluttar vørur.

Tí var neyðugt at gera eina nýggja lóg, sum fekk heitið løgtingslóg um avgjald á framleiðslu og innflutningi. Henda lóg kom í staðin fyri løgtingslóg um innflutningsgjald v.m. Avgjaldssatsirnir komu at verða teir somu í nýggju lógini. Tó komu vørunar, ið ikki hava uppruna í ES, at gjalda hægri avgjald, tí GATT-tollur varð lagdur afturat hesum vørum.

Munurin á nýggju lógini og gomlu lógini um innflutningsgjald er, at skuldi Løgtingið gjørt av at hækka avgjald á vørum, ið koma undir nýggju lógina um avgjald á framleiðslu og innflutningi, so skal avgjald eisini hækast av tilsvarendi vøru, ið verður framleidd í Føroyum.

Í viðmerkingunum til lógaruppskotið stendur, at landsstýrið metti ikki, at lógin kom at hava nakran veruligan týdning, tí vørunar vóru longu í løgtingslógini um innflutningsgjald, sum var galdandi. Tær flestu av hesum vørum vórðu ikki framleiddar í Føroyum, tá lógin kom í gildi. Skuldi tað tó hent, at hesar vørur fara at verða framleiddar í Føroyum, so skal avgjald rindast fyri framleiðslu av soviðnum vørum, og hetta avgjald skal vera tað sama, sum avgjaldið um sama vøra verður flutt inn.

Til endamálið við lógini er at viðmerkja, at lógin var úrslit av fríhandilsavtaluni við ES, har tað var eitt krav frá ES, at føroysku myndugleikarnir ikki kunnu geva føroyskt framleiddum vørum fyrimun framum somu vørum framleiddar í útlondum, við bert at leggja avgjöld á útlendskt framleiddu vørunar.

Síðan lógin kom í gildi eru onkrar smærri broytingar gjørdar, t.d. er punktgjaldið á bensini lækkað, punktgjaldið á spariperum er tikið av og eisini eru onkrar tekniskar

broytingar gjørdar í lógini. Inntøkur landskassans av punktgjøldunum vóru 158,5 mió. kr. í 2003, sí talvu 2.1.

2.4 Lønhæddargjald

Lønhæddargjaldið er eitt gjald, ið verður álagt a-inntøkuni hjá einum parti av tí virksemini, ið ikki er skyldugt at gjalda meirvirðisgjald. Avgjaldsskyldan fevnir um niðanfyrirstandandi virksemini, ið annars er frítikið fyri at gjalda meirvirðisgjald:

1. Læknavirksemini, tannlækna- og annað dentalvirksemini, kiropraktik, fysioterapi og onnur verulig heilsurøkt.
2. Tryggingarvirksemini.
3. Banka-, sparikassa- og annað fíggarvirksemini.

Avgjaldsgrundarlagið er útgoldna A-inntøkan í avgjaldstíðarskeiðnum pluss avlop, um talan er um persónliga rikið vinnuvirki. Tryggingarvirksemini, banka-, sparikassa- og annað fíggarvirksemini rinda 5% árliga, meðan annað virksemini rindar 2,5% árliga.

Í viðmerkingunum til lógaruppskotið um lønhæddargjald frá 1993 stendur ikki nógv um endamálið við lógini um lønhæddargjald. Føroyska samfelagið var í svárrari búskaparligari kreppu í 1993, og landskassin hevði stórar gjaldførir trupulleikar og trupulleikar við at útvega fígging til sítt virksemini. Høvuðsendamálið við lógini hevur tí uttan iva verið at útvega fígging til landskassanum frá einum parti av tí virksemini, ið ikki var skyldugt at gjalda meirvirðisgjald.

Inntøkur landskassans av lønhæddargjaldinum vóru næstan 12 mió. kr. í 2003, sí talvu 2.1.

2.5 Brennioljugjald

Lógin um serligt avgjald á brenniolju er upprunaliga frá 1986. Í viðmerkingunum til lógaruppskotið vóru grundgevingarnar, at prísirnir á oljumarknaðinum vóru óvanliga lágir, og roknast kundi tí við, at nýtslan av olju og øðrum vørum fór at økjast og orkusparingin at minka. Afturat hesum kom, at peningaríkiligheit var í samfelagnum og fóru nýtsumøguleikarnir, sum vóru í samfelagnum tí at økjast enn meira við lágu olju-prísunum. Hetta fór at geva trupulleikar fyri gjaldsjavnan, tá prísirnir fóru upp aftur. Ætlanin var at bøta um hesa gongd við at áleggja gjald á brenniolju. Uppskotið var tí fíggarpolitiskt at tálma nýtsluni í samfelagnum.

Í 1992 varð lógin avloyst av nýggjari lóg um serligt gjald á brenniolju. Í nýggju lógini vórðu gjørdar nakrar broytingar í mun til lógina frá 1986. Broytingarnar snúði seg í høvuðsheitinum um at taka av gjaldið fyri tungolju fyri at lætta um hjá SEV og øðrum stórum framleiðslufyrirøkum í landinum. Í viðmerkingunum vóru grundgevingarnar, at nýggja lógin fór at lætta um hjá okkara framleiðslufyrirøkum, sum framleiða til

útflutnings, og at elprísirnir fóru at lækka. Gjaldið varð eisini broytt úr 70 oyrum upp í 95 oyru og gjørt variabult.

Endamálið við nýggju lógini var tí í høvuðsheitinum at veita óbeinleiðis stuðul til SEV og aðrar stórar framleiðslufyrirøkur, sum framleiddu til útflutnings. Lógin varð aftur broytt í 2000, men tann broytingin snúði seg bert um at fastfrysta oljugjaldið til 80 oyru liturin. Tað eru so at siga bert privat húsarhald, sum rinda brennioljugjald. Vinnan er við kunngerðum við heimild í lógini stórt sæð frítikin fyri at rinda oljugjald

Hóast oljugjald kann metast at vera eitt umhvørvisavgjald, hevur endamálið við brennioljugjaldinum ongantið verið at taka serligt atlit at umhvørvinum. Endamálið við oljugjaldinum var upprunaliga fíggarpolitiskt at tálma nýtsluni. Inntøkur landskassans av brennioljugjaldinum vóru næstan 60 mió. kr. í 2003, sí talvu 2.1.

2.6 Framleiðsluavgjöld

Framleiðsluavgjöld eru eisini punktgjöld, ið eru ásett í løgtingslógini um avgjald á framleiðslu og innflutningi frá 1992, sí punkt 2.3 um punktgjöld. Framleiðsluavgjöld eru punktgjöld, sum verða lögð á vørur framleiddar í Føroyum.

Orsøkin til at hesi punktgjöldini eru skrásett fyri seg sjálvi undir høvuðskontuni framleiðslugjöld í landsroknskapinum og fíggarlógini er, at tað skal vera møguligt at greina sundur, hvussu nógv punktgjöld stava frá innfluttum vørum og hvussu nógv stava frá vørum framleiddum í Føroyum.

Nógv tann størsta inntøkan av framleiðsluavgjöldunum eru punktgjöldini av framleiðsluni av sterkum øli. Tað er lítið av aðrari framleiðslu í Føroyum, sum rindar punktgjöld av framleiðsluni. Inntøkur landskassans av framleiðsluavgjöldum vóru 18 mió. kr. í 2003, sí talvu 2.1.

2.7 Skrásetingargjald

Í 1986 samtykti Løgtingið lóg um skráseting av motorakførum. Í viðmerkingunum til lógaruppskotið stendur, at lógin var partur av arbeiðinum hjá landsstýrinum at gera uppskot til nýggja og nútímans tolllóg. Sum ein liður av hesum arbeiði var mælt til, at akfør vórðu tikin burtur úr tolllógini í tann mun, at punktgjöldini í staðin vórðu lögð um til eitt skrásetingargjald av motorakførum. Inntøkur landskassans og ávirkanin á einstøku bilaslógini skuldu verða nøkunlunda óbroytt. Skrásetingargjaldið skuldi hereftir byggja á eitt vektgjald og eitt virðisgjald.

Høvuðsorsøkin til at punktgjöldini vórðu tikin úr tolllógini og flutt yvir í nýggja lóg, sum varð nevnd lóg um skrásetingargjald av motorakførum var, at føroysku tollmyndugleikarnir vóru farnir at nýta vørunummur í altjóða vøruskránni at tolla eftir. Høgu

Endurskoðan av føroysku avgjaldslógunum

føroysku avgjöldini á bilum kundu ikki nýtast í hesum sambandi, og tí vórðu tey flutt yvir í nýggja lóg um skrásetingargjald av motorakførum, eins og í Danmørk.

Endamálið var tí at varðveita høgu avgjaldsinntøkurnar av motorakførum, eftir at tolllógin varð broytt.

Í sambandi við at lóg um meirvirðisgjald varð sett í gildi, varð lógin frá 1986 avloyst í 1992 av nýggjari lóg um skrásetingargjald á motorakførum. Broytingarnar í nýggju lógini um skrásetingargjald á motorakførum snúðu seg í høvuðsheitinum um at broyta gomlu lógina soleiðis, at hon svaraði til broyttu umstøðurnar í avgjaldsskipanini, eftir at Føroyar høvdu gjørt nýggja handilsavtalu við ES. Aðrar smávegis broytingar vórðu eisini gjørdar í nýggju lógini.

Onkrar aðrar broytingar eru síðan gjørdar í lógini, men avgjaldsgrundarlagið er framvegis virðið á akfarinum, har avgjaldið er lutfalsliga hægri tess hægri avgjaldsskylduga virðið á akfarinum er. Skrásetingargjaldið má tí metast at vera eitt fíggaravgjald,¹⁶ har fólk verða eggjað at keypa bilar, sum eru bíligir at framleiða.

Hetta er rættiliga ótíðarhóskandi og hevur óivað upprunaliga verið ætlað sum eitt slag av marglætistolli, har tey, ið høvdu betur ráð, rindaðu lutfalsliga meira í skrásetingargjaldi. Í dag er tað soleiðis, at bilur er ein vanlig nýtsluvøra, sum t.d. er dýrari at framleiða meira umhvørvisvinarligur og tryggur bilurin er. Lógin um skráseting av motorakførum eggjar í slíkum førum fólk at keypa minni umhvørvisvinarligar og tryggar bilar. Harafturat er sera lítið gjøgnumskygni á føroyska bilamarknaðinum.

Inntøkur landskassans av skrásetingargjaldinum vóru 75,7 mió. kr. í 2003, sí talvu 2.1.

2.7 Vegskattur (Vektgjald)

Fyri 1982 varð vektgjald kravt kvartalsvís við heimild í tveimum lógum. Í 1982 varð vektgjaldið samlað í eina lóg um vegskatt av motorakførum og kravt inn hálvárliga. Grundgevingin fyri lógini var at lætta um umsitingarliga. Vektgjaldið er eitt fíggaravgjald, sum er ásett soleiðis, at tungir bilar rinda meir enn lættir bilar, somuleiðis sum diesel bilar rinda meir enn bensindrivnir bilar. Tungir bilar slíta veganetið meir enn lættir bilar og bensin er væl dýrari orkukelda enn diesel. Møguliga er hetta grundgevingin fyri, at allir bilar ikki rinda sama vegskatt.

Onkrar broytingar eru síðan gjørdar í lógini um vegskatt av motorakførum, t.d. er innkrevjingin flutt frá Gjaldstovuni til Bileftirlitið. Inntøkur landskassans av vegskattin- um vóru góðar 48,6 mió. kr. í 2003, sí talvu 2.1.

¹⁶ Fíggaravgjald er avgjald, hvørs einasta endamál er at útvega inntøku til landskassan.

2.8 Ferðaavgjald

Upprunaliga lógin um avgjald á ferðaseðlum kom í 1979, tá Løgtingið samtykti lóg um avgjöld av ferðaseðlum til og úr Føroyum.¹⁷ Avgjaldið var 30,- kr. av hvørjum uttanlandsferðaseðli. Í 1986 varð lógin broytt til bert at galda fyri ferðir úr Føroyum og avgjaldið varð hækkað til 200,- kr. Seinni er avgjaldið broytt, og er í dag 120,- kr. fyri hvønn ferðaseðil úr Føroyum.

Í viðmerkingunum til lógaruppskotið frá 1986 vóru grundgevingarnar fyri at leggja avgjald á ferðaseðlar úr Føroyum, at ferðafólkatalið til og úr Føroyum var støðugt vaksandi, og tíanverri vísti tað seg soleiðis, at “ferðafólkaójavnin”, t.e. munurin millum tað, útlendingar leggja eftir seg í Føroyum, og tað føroyingar leggja eftir seg í útlandinum, vísti stórt hall. Við at leggja avgjald á ferðir úr Føroyum, var ætlanin at minka um hugin til uttanlandsferðing føroyinga, minka um peningin teir høvdu til taks at nýta í útlandinum, samstundis sum økt varð um ta upphædd, sum útlendingar lögdu eftir seg í Føroyum.

Tað framgongur tí heilt greitt av viðmerkingunum til lógaruppskotið, at endamálið við lógini var fíggarpolitiskt at minka um nýtslu føroyinga við at skerja møguleikarnar at ferðast og nýta pening uttanlands, samstundis sum ætlanin var at fáa fleiri inntøkur í landskassan frá útlendingum.

Føroyska ferðaavgjaldið er ikki av teimum hægstu samanborið við ferðaavgjaldið í nógvum øðrum londum. Ein stórur partur av ferðaavgjaldinum verður rindað av útlenskum ferðafólkum, sum á henda hátt leggja nakað av peningi eftir seg í landskassan.

Inntøkur landskassans av ferðaavgjaldinum vóru 11 mió. kr. í 2003, sí talvu 2.1.

2.9 Umhvørvisavgjald á smyrjioilju

Lógin um umhvørvisavgjald á smyrjioilju er frá 1992, tá Løgtingið samtykti, at latast skuldi 1 kr. fyri liturin í avgjaldi í landskassan av innfluttari ella her í landinum framleiddari smyrjioilju.

Í viðmerkingunum vóru grundgevingarnar fyri hesum avgjaldinum, at alt ov lítil mongd av spilloljuni í Føroyum varð latin inn til umhvørvisvinarliga viðgerð til endurnýtslu. Ein orsök til at so lítil mongd varð latin til viðgerðar var mett at vera, at tað var ov kostnaðarmikið at lata spillolju inn til umhvørvisvinarliga viðgerð. Skotið varð tí upp at gera sum í øðrum norðanlondum, har tað var ókeypis at lata spillolju inn til viðgerðar. Ístaðin varð gjaldið lagt á framleidda ella innflutta smyrjioilju, sum skuldi fígga viðgerðina til endurnýtslu, tá oljan var nýtt.

¹⁷ Løgtingslóg nr. 33 frá 19. mai 1979 um avgjöld av ferðaseðlum frá og til Føroyar.

Endurskoðan av føroysku avgjaldslógunum

Sambært lógaruppskotinum skuldi eitt umhvørvisgjald leggjast á smyrjiojluna, tá hon varð flutt inn. Ætlanin var, at gjaldið skuldi svara til útreiðslurnar við eini innsavningarskipan og rakstur av reinsiverki. Landsstýrinum varð heimilað at gera nærri avtalur við innsavningarar og viðgerar um, hvussu innsavningin og burturbeiningin skuldu fara fram og gjaldið fyri hetta.

Umhvørvisgjaldið á smyrjiojlu var tí eitt umhvørvis politiskt tiltak, sum skuldi fígga eina umhvørvisvinarliga viðgerð av spillolju, soleiðis at hon kann endurnýttast. Inntøkur landskassans av umhvørvisgjaldinum vóru 2,2 mió. kr. í 2003, sí talvu 2.1.

2.10 Inntøkur landskassans av avgjöldunum

Talva 2.1: Inntøkur landskassans av avgjöldum, 1997-2003.

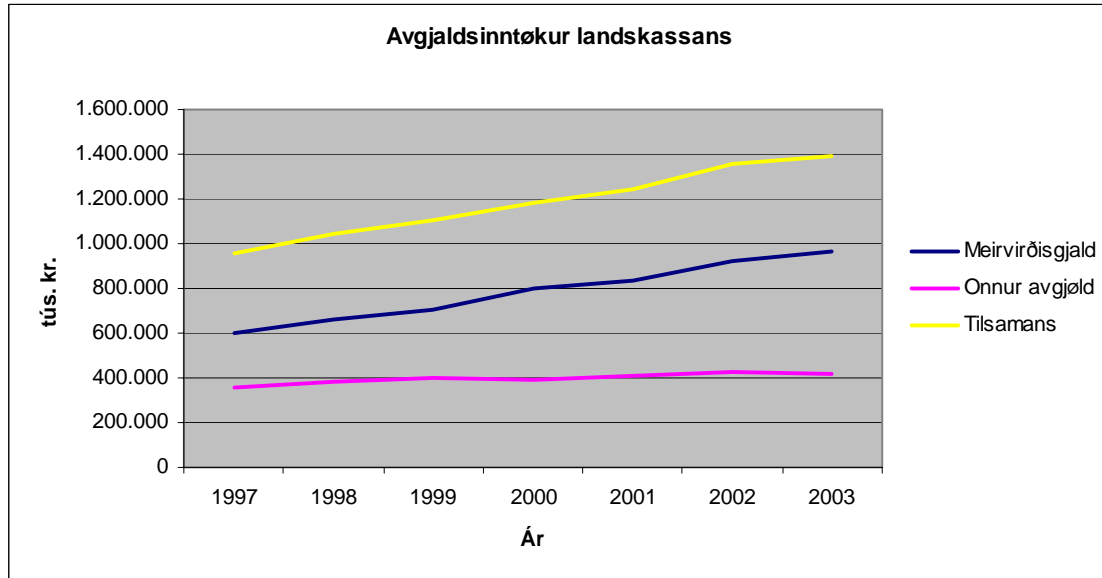
<i>tús. kr.</i>	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Býtið
Meirvirðisgjald	600.521	657.641	707.487	796.550	836.064	924.296	968.047	69,8%
Tollavgjöld	18.686	24.166	29.124	24.925	28.854	30.086	33.547	2,4%
Punktgjöld	149.371	152.844	153.425	163.687	159.291	167.857	158.478	11,4%
Lønhæddargjald	8.586	8.967	9.596	9.912	10.669	10.688	11.892	0,9%
Brennioljugjald	62.893	71.162	71.468	62.278	63.101	65.068	59.777	4,3%
Framleiðsluavgjöld	15.599	16.144	16.094	14.933	16.327	17.538	18.049	1,4%
Skrásetingargjald	60.441	68.711	73.044	63.397	77.723	80.250	75.669	5,5%
Vegskattur (Vektgjald)	30.755	33.079	36.176	38.516	41.692	45.335	48.586	3,5%
Ferðaavgjald	7.417	8.095	8.734	9.103	9.874	10.555	11.093	0,8%
Umhv. gj. á smyrjiojlu	2.034	1.984	2.012	2.588	2.474	2.175	2.193	0,2%
Tilsamans	956.303	1.042.793	1.107.160	1.185.889	1.246.069	1.353.848	1.387.331	100%

Í talvu 2.1 sæst gongdin í avgjaldsinntøkum landskassans frá 1997 til 2003, og hvussu lutfalsliga býtið var í 2003. Meirvirðisgjaldið er nógv tann størsti parturin við yvir 2/3 av avgjaldsinntøkunum. Síðan koma punktgjöldini, skrásetingargjaldið, brennioljugjaldið, vegskatturin, tollavgjöldini o.s.fr.

Endurskoðan av føroysku avgjaldslógunum

Frá seinnu helvt av 1990-árunum til í dag er tað meirvirðisgjaldið, sum hevur staðið fyri vøkstrinum í avgjaldsinntøkum landskassans. Inntøkurnar frá hinum avgjöldunum samanlagt, hava verið rættiliga støðugar, sí mynd 2.1.

Mynd 2.1: Meirvirðisgjald og onnur avgjöld, 1997-2003.



2.11 Niðurstøða um avgjaldslógirnar og tilmæli

Fleiri lógir eru í dag galdandi á føroyska avgjaldsøkinum, men meirvirðisgjaldslógin er nógv mest umfatandi, og næstan 70% av avgjaldsinntøkum landskassans stava nú frá meirvirðisgjaldinum.

Fyri 1993, tá ið føroyska meirvirðisgjaldslógin kom í gildi, vóru føroysku avgjaldslógirnar í høvuðsheitinum tollur og punktgjöld, sum vórðu lögð á innflutning. Tá ið Føroyar gjørdur nýggja handilsavtalu við ES í 1992 var tað eitt krav frá ES, at Føroyar ikki gjørdur mismun á innfluttum vørum og vørum framleiddum í Føroyum. Hetta er høvuðsorsøkin til meirvirðisgjaldslógina. Tað er lítið at ivast í, at tað framhaldandi verður eitt krav í sambandi við altjóða handilssamráðingar, at Føroyar hava eina avgjaldsskipan, sum ikki virkar kappingaravlagandi.

Fyrsta høvuðstilmæli verður tí, at Føroyar frameftir halda seg til eina meirvirðisgjaldslóg við so breiðum avgjaldsgrundarlag sum gjørligt. Tí eiga undantøk ikki at vera í meirvirðisgjaldslógini uttan at ómetaliga góðar grundgevingar eru fyri teimum. Undantøkini máa grundarlagið undan meirvirðisgjaldsskipanini, sí kapittul 5.

Niðurstøðurnar og tilmælini um hinar avgjaldslógirnar eru soljóðandi:

Av tí at tollavgjöldini so líðandi hvørva, so hvørt Føroyar gera fríhandilsavtalar við fleiri og fleiri lond, verður mælt til ikki at gera nakað annað við hesi avgjöld.

Samstundis sum mælt verður til at breiðka meirvirðisgjaldsgrundarlagið, verður mælt til at strika fleiri ótíðarhóskandi punktgjöld. Mælt verður tí til at strika tey punktgjöld, sum ikki eru sokallaðir umhvørvis- og giftskattir, sí kapittul 3. Hetta merkir sostatt eisini, at punktgjöld eisini frameftir fara at verða nýtt til at ávirka atburðin hjá brúkarum til frama fyri umhvørvi og heilsu.

Eingin nærri viðgerð hevur verið av lønhæddargjaldinum, sum er eitt gjald, ið verður álagt a-inntøkuni hjá einum parti av tí virksemini, ið ikki er skyldugt at gjalda meirvirðisgjald.

Brennioljugjaldið er eitt umhvørvisgjald, sum verður álagt við serligari lóg. Tað nýtist ikki at vera ein serlig lóg til hetta avgjaldið, tí tað kundi eins væl verið kravt inn umvegis punktgjöldini, eins og t.d. avgjaldið á bensini. Tí átti møguliga at verið umhugsað, at flutt hetta avgjaldið undir lógina um punktgjöld.

Framleiðsluavgjöldini eru punktgjöld, sum verða áløgd ávísari framleiðslu í Føroyum. Framleiðslugjöldini koma tí undir viðgerðina av punktgjöldum.

Lógin um skrásetingargjald av motorakførum er rættiliga fløkjaslig við lítlum gjøgnumskygni. Inntøkur landskassans frá skrásetingargjaldinum svára í dag til umleið 6% av

Endurskoðan av føroysku avgjaldslógunum

avgjaldsinntøkunum. Mælt verður tí til at gera umfatandi broytingar av skrásetingargjaldinum, soleiðis at skrásetingargjaldið verður gjørt um til eitt grønt avgjald, har avgjaldsgrundarlagið verður, hvussu nógv brennievni bilurin brúkar. Herved verður fullkomuligt gjøgnumskygni viðvíkjandi skrásetingargjaldinum. Hetta tilmæli er nærri viðgjørt í kapitli 7.

Mælt verður eisini til at broyta lógina um vegskatt í sambandi við tilmæli um broytingar í lógini um skrásetingargjald, sí kapittul 7.

Ferðaavgjaldið stavar frá einum fíggarpolitiskum tiltaki í 1980-árunum. Føroyska ferðaavgjaldið er ikki høgt samanborið við ferðaavgjaldið í nógvum øðrum londum. Ein stórir partur av ferðaavgjaldinum verður rindað av útlenskum ferðafólkum, sum á henda hátt leggja nakað av peningi eftir seg í landskassan. Mælt verður tí til ikki at gera nakað við ferðaavgjaldið.

Eins og brennioljugjaldið kundi umhvørvisgjaldið á smyrjioilju móguliga verið flutt undir punktgjöldini, har aðrar slíkar vørur eru skattaðar.

3. Punktgjöld

3.1 Punktgjaldssatsir

Í 1992 vórðu stórar broytingar gjørdar í føroysku toll-og avgjaldsskipanini. Orsøkin til broytingina var fyrst og fremst nýggi handilssáttmálin við ES og EFTA,¹⁸ har ið Føroyar høvdu:

1. bundið seg til frá 1. januar 1992 at gera eina tollskipan, ið var í samsvar við GATT skyldurnar hjá Danmørk, og sum veitir vørum við uppruna í ES tollfrítøku.
2. bundið seg til frá 1. januar 1993 at taka núverandi skipan við fíggar-innflutningsgjøldum og framleiðslugjøldum av fyri í staðin at gera eina nýggja skipan við óbeinleiðis skattum grundað á:
 - a) eitt meirvirðisgjald grundað á somu meginreglur sum tær, sum felagskapurin tilmælir sínum limalondum, herundir ikki at gera mismun á innfluttum vørum, og
 - b) eina skipan við nýtslugjaldi, lagt javnt á innlendis framleisðlu og innfluttar vørum.

Fyrsta stóra broytingin, sum varð gjørd í 1992, var at skráseta allar vørum við vørunumrum sambært altjóða toll- og vøruskránni. Punkt 1 omanfyri varð eisini sett í gildi 1. februar 1992.

Í toll- og vøruskránni eru allar vørum flokkaðar í kapitlar, har vøurnar aftur eru deildar upp í vørusløg við einum hópi av vørunumrum. Í talvu 3.1 er yvirlit yvir, hvørjar vørum verða álagdar punktgjöld og hvussu stórir punktgjaldssatsirnir eru.

Punktgjöldini eru ógvuliga ymisk, bæði í stødd og hvussu avgjaldið verður álagt. Í nøkrum førum verður ein prosentsatur lagdur á virðið umframt at avgjald verður lagt á hvørja eind. Tað skal viðmerkjast, at oljan, ið verður áløgd punktgjald, ikki er sama oljan, sum verður áløgd brennioljugjald sambært løgtingslógini um brennioljugjald; talan er ikki um sama vørunummar.

Tað eru ymiskir umsitingarligir trupulleikar, sum skapa skeivleikar við punktgjöldunum. Til dømis verða vanligri cd-spælarir álagdir 30% í punktgjaldi pluss 25% í meirvirðisgjaldi, samstundis sum cd-spælarar til teldur ikki skulu rinda punktgjald, tí teldur og telduútgjald verða ikki áløgd punktgjöld, men bert meirvirðisgjald.

¹⁸ EFTA er ein evropeiskur samstarvsfelagsskapur, sum varð stovnaður við tí sokallaðu Stokholmsavtaluni í 1959. Limalondini vóru Danmørk, Bretland, Noreg, Portugal, Sveis, Svøríki og Eysturríki. Seinni er limalistin broyttur, m.a. tí lond, ið eru vordin limir í ES, samstundis eru farin úr EFTA, t.d. Danmørk og Portugal. EFTA er eitt sokallað fríhandilsøki, har londini innanhýsis hava avtalað allar sínamillum tollsatsir. Landbúnaðarvørum eru undantiknar. EFTA er stytting fyri *European Free Trade Association*, leysliga umsett til tað evropeiska fríhandilsøkið.

Endurskoðan av føroysku avgjaldslógnum

Talva 3.1: Punktgjöld landskassans 2002.

Kapittul	Vørslag	Avgjald	
17 Sukurvøra	Sukurvøra	30% + 12,00 kr./kg.	
	Sukurvøra	30% + 12,00 kr./kg.	
18 Sjukuláta	Kakao	30% + 12,00 kr./kg.	
	Sjukuláta	30% + 12,00 kr./kg.	
22 Rúsdrekka	Øl - klassi A	10,00 kr./litr.	
	Øl - klassi I	7,60 kr./litr.	
	Gosvín	24,00 kr./litr.	
	Heitvín	41,00 kr./litr.	
	Borðvín	24,00 kr./litr.	
	Heitvín	41,00 kr./litr.	
	Borðvín	24,00 kr./litr.	
	Heitvín	41,00 kr./litr.	
	Vín	24,00 kr./litr.	
	Rúsdrekka	330,00 kr./litr. reint alkohol	
	24 Tubbaksvørur	Sigarir	100 stk. 100,00 kr.
Seruttir		100 stk. 90,00 kr.	
Sigaretir		100 stk. 80,00 kr.	
Tubbak		120,00 kr./kg.	
Skrá og snús		80,00 kr./kg.	
27 Motorbensin og olja	Blýfrítt bensin	2,30 kr./litr.	
	Bensin v/blýggj	3,50 kr./litr.	
	Olja	0,70 kr./litr.	
	Petroleum	0,50 kr./litr.	
	Smyrjioolja	0,70 kr./litr.	
	Tungar oljur	0,70 kr./litr.	
	33 Parfuma o.a.	Luktílsi, vakurleikarøkt, evni til hárrøkt	20%
Smyrsl o.t.		20%	
Smyrsl o.t.		20%	
36 Fýrverkarí	Fýrverkarí	100%	
48 Sigarettpappír	Sigarettpappír	0,05 kr./stk.	
	Sigarettpappír	0,05 kr./stk.	
84 Hvítvørur	Ymisk húsarhaldstól	20%	
	Deilir til húsarhaldstól	20%	
	Gassvatnhitarar	20%	
	Sentrifugur	20%	
	Uppvaskimaskinur til húsarhaldsbrúk	20%	
	Vaskimaskinur	20%	
	Turkimaskinur	20%	
	Dustsúgvarar o.a.	20%	
	Húsarhaldstól	20%	
	Rakimaskinur	30%	
	Lummalyktir o.t.	30%	
	Elektriskir vatnhitarar o.t.	20%	
	Hárturkarar	30%	
Komfýrar o.o. húsarhaldstól	20%		
85 Radio-, sjónvarpstól o.a.	Plátuspælarar	30%	
	Ljóðendurgevarar av kassetutypu	30%	
	Bandupptakarar	30%	
	Videobandupptakarar	30%	
	Móttakarar til radiotelefoni	30%	
	Móttakarar til persónkalli- og leitianlegg	30%	
	Sjónvarpstól	30% + 300,00 kr./stk.	
	Videomonitorar	30% + 300,00 kr./stk.	
	Lyktir, perur o.t.	30%	
	Deilir	30%	
	94 Lampur	Lampur	30%
		Ljósskeltir o.a.	30%

Endurskoðan av føroysku avgjaldslógunum

Talva 3.2: Inntøkur landskassans av punktgjøldum í 2003.

Kapittul og vøruslag	Punktgjald	Mvg	Punktgjald og mvg í alt
17 Sukurvøra	8.397.351 kr.	2.099.338 kr.	10.496.689 kr.
18 Sjukuláta	9.935.581 kr.	2.483.895 kr.	12.419.476 kr.
22 Rúsdrekka	47.922.317 kr.	11.980.579 kr.	59.902.896 kr.
24 Tubbaksvørur	51.869.998 kr.	12.967.500 kr.	64.837.498 kr.
27 Motorbensin og olja	35.268.352 kr.	8.817.088 kr.	44.085.440 kr.
33 Parfuma o.a.	3.656.954 kr.	914.239 kr.	4.571.193 kr.
36 Fyrverkarí	1.233.988 kr.	308.497 kr.	1.542.485 kr.
48 Sigarettappír	701.101 kr.	175.275 kr.	876.376 kr.
84 Hvítvørur	3.066.311 kr.	766.578 kr.	3.832.889 kr.
85 Radiotól, sjónvørp o.a.	9.684.726 kr.	2.421.182 kr.	12.105.908 kr.
94 Lampur	4.083.744 kr.	1.020.936 kr.	5.104.680 kr.
Tilsamans	175.820.423 kr.	43.955.106 kr.	219.775.529 kr.

Endamálið við punktgjøldum er umframt at fáa til vega inntøkur, at fígga almennar útreiðslur, eisini at ávirka atburðin og nýtsluvalið hjá fólki. Hetta sæst til dømis aftur við, at høg punktgjöld verða lögð á tubbakk og rúsdrekka, tí at fólk skulu roykja og drekka minni. Hetta er við teimum grundgevingum, at tað er sera skaðiligt at roykja og drekka.

Atlit skulu tí eisini takast at, hvussu nýtsluvalið hjá brúkarunum verður ávirkað, um punktgjöldini verða broytt.

3.2 Inntøkur landskassans av punktgjøldum

Í 2003 vóru inntøkur landskassans av punktgjøldunum 175,8 mió. kr.,¹⁹ men av tí at meirvirðisgjald verður lagt omaná punktgjöldini, vórðu samlaðu inntøkurnar av punktgjøldunum pluss meirvirðisgjald 219,8 mió. kr. í 2003, sí talvu 3.2. Nógv tær stórstu punktgjaldsinntøkurnar stava frá tubbaki, rúsdrekka og bensini. Síðan kemur elektrokúr útbúnaður, radio- og sjónvarpsútgerð og sjukuláta og sukurvørur.

3.3 Niðurstøða um punktgjöldini og tilmæli

Tað eru ikki so nógv vørusløg, sum í dag verað álögð punktgjöld, men tað er ein hópur av vørum undir hvørjum vøruslagi, sum í fleiri førum gera punktgjöldini trupul at umsita. Mælt verður til at punktgjöldini, sum koma undir vørusløgini lampur, radiotól, sjónvarpstól, hvítvørur og parfumu verða tikin av, samstundis sum undantøk í meirvirðisgjaldslógini verða strikað, soleiðis at loysnin verður so útreiðsluneutral fyri landskassan sum gjørligt.

Mælt verður eisini til, at punktgjöldini, sum koma undir vørusløgini sukurvørur, sjukuláta, rúsdrekka, tubbaksvørur, bensin, olja, fyrverkarí og sigarettappír verða órørd, tí ein lækking av punktgjøldunum vil stimbra nýtsuna av hesum vørum.

¹⁹ Tað skal viðmerkjast, at inntøkur landskassans av punktgjøldunum, ið verða lögð á føroyskt framleiddar vørur, sum í høvuðsheitinum er øl, ikki eru tiknar við í talvuna. Hesar inntøkur vóru 17,5 mió. kr. í 2002.

4. Meirvirðisgjaldslóg

Løgtingslóg um meirvirðisgjald var annar og seinni partur av stóru broytingini í føroysku avgjaldsskipanini í 1992.

Meirvirðisgjaldsskipanin snýr seg í stuttum um, at tann, ið selur vøru ella tænastur, sum ikki eru fevndar av § 2, 3. stk., í meirvirðisgjaldslógini, skal skrásetast hjá Toll- og Skattstovu Føroya.

Tá ið viðkomandi selur ein vøru ella tænastu, skal meirvirðisgjald krevjast inn. Verður vøran ella tænastan útflutt, skal einki meirvirðisgjald krevjast inn. Harafturímóti er meirvirðisgjald eisini á vørum, sum virkið hevur keypt ella flutt inn. Tað eru sostatt tey meirvirðisgjaldsskrásettu virkini, sum krevja meirvirðisgjald inn fyri landskassan.

Við endan á hvørjum avgjaldstíðarskeiði, sum vanliga eru 4 um árið,²⁰ ger virkið upp, hvussu nógv er keypt, og hvussu stórir partur av hesum er meirvirðisgjald. Virkið ger eisini upp, hvussu nógv er selt, býtt sundur á innanlanda sølu og útflutning, og hvussu stórir partur av hesum er meirvirðisgjald. Við at draga tøluni frá hvørjum øðrum fæst so at vita, um virkið hevur keypt fyri meir, enn tað hevur selt, ella øvugt.

Er meirvirðisgjaldið á søluni størri enn meirvirðisgjaldið á keypinum, skal virkið rinda henda munin í landskassan. Harafturímóti fær virkið meirvirðisgjald endurgoldið úr landskassanum, um meirvirðisgjaldið av keypinum er størri enn meirvirðisgjaldið av søluni í einum avgjaldstíðarskeiðið. Hetta er vanliga, tá ið eitt virki er undir stovnan, tí tað tá ikki hevur nakra sølu, ella í førum tá ið virkið flytur út alla sína framleiðslu. Í sovorðnum førum verður meirvirðisgjald ikki kravt av søluni, og alt tilfakturerað meirvirðisgjald verður endurgoldið.

Tað var ein nýggj uppgáva og stór broyting í bókhaldsskipanunum hjá vinnuligu virkjunum, at tað nú var álagt teimum at føra meirvirðisgjaldsroknskap.

Kjarnin í meirvirðisgjaldslóg er, at sama avgjald verður kravt av einari innfluttari vøru sum av vøru, ið verður framleidd og seld innanlanda. Tað merkir, at hetta er ein skipan, ið kann nýtast í einari fríhandilsavtalu við onnur lond og felagsskapir.

Samsvar er fingið á meirvirðisgjaldslógirnar í ES-limalondunum. Orsøkin til hetta er fyrst og fremst, at londini skulu kappast á jøvnum føti, og at tað tí er umráðandi, at tey virka undir somu avgjaldsskipanum. Tó hava fleiri lond fleiri meirvirðisgjaldssatsir, og meirvirðisgjaldssatsirnir eru ikki eins í teimum einstøku limalondunum, hóast ES-kommisióinin í 1987 samtykti, at stig skuldu takast til eisini at fáa meirvirðisgjaldssatsirnar at samsvara.

²⁰ Avgjaldstíðarskeiðið kann eisini vera styttri.

Í Føroyum varð avgjørt at seta eina meirvirðisgjaldsskipan í gildi við einum avgjaldssatsi. Hetta var tað sama sum Ísland gjørði, tá Ísland setti sína meirvirðisgjaldsskipan í gildi 1. januar 1990. Annars skal viðmerkjast, at meirvirðisgjaldslóggávan í teimum londum, ið ikki eru limir í ES, t.d. Noregi og Íslandi, líkist nógv lóggávuni í ES.

Tað vóru eisini aðrar orsøkir enn handilssáttmálin við ES, sum gjørdu at neyðugt var at broyta óbeinleiðis skattaskipanina. Grundarlagið undir avgjaldsskipanini, sum var galdandi áðrenn meirvirðisgjaldsskipanina, var lóg um serligt innflutningsgjald frá 1961 og lóg um eyka innflutningsgjald frá 1979. Hetta vóru sokallað fíggarinnflutningsgjöld, sum vórðu áløgð fyrri at landskassin skuldi fáa nakrar inntøkur. Avgjöldini vórðu bert lögð á vørur, ið vórðu fluttar inn. Eingin óbeinleiðis skattur varð tí lagdur á tænastr.

Fyri at føroysk framleiðsla kundi kappast við útlendska framleiðslu, var gamla skipanin sett saman soleiðis, at virki, ið fluttu vørur inn til framleiðslu, kundu fáa tær til ein lægri toll. Eisini var tilfar til fiskivinnuna í summum førum tollfrítt.

Av tí at avgjaldið bert varð kravt av vørum, ið vórðu fluttar inn, var avgjaldsgrundarlagið rættiliga lítið. Tað vóru lutfalsliga fáar vørur, ið rindaðu avgjaldið, og avgjaldið á hesum vørum var rættiliga høgt. Matvørur vórðu til dømis tollaðar við 33% og samlaða avgjaldið á klæðum var 48%.

Avgjaldið varð harnæst kravt av fakturaprísinum, soleiðis at virðisgrundarlagið, tað ið avgjald skal roknast av, var rættiliga lítið. Við meirvirðisgjaldsskipanini varð hetta broytt, tí her skuldi bæði gjaldast meirvirðisgjald fyrri innfluttar vørur og tænastr. Vinningurin var somuleiðis ein partur av virðisgrundarlagnum, sum meirvirðisgjald skuldi roknast av.

Broytingin í føroysku toll- og avgjaldslóggávuni, eftir at meirvirðisgjaldslógin kom í gildi, hevði eisini til endamáls at skapa nýggjar karmar hjá føroyska vinnulívinum at virka undir. Av tí at føroyska vinnan eftir 1. januar 1993 ikki longur varð vard av einum tollmúri, hevði landsstýrið við meirvirðisgjaldslóginum lagt dent á at geva føroyskari vinnu somu avgjaldssømdir, sum grannalondini góvu teirra vinnulívi.

Tað var útflutningsvinnan, sum kom at hava størsta fyrimunin av broytingunum. Fyri vanligu brúkaran kom broytingin við meirvirðisgjaldslóginum at merkja, at tænastrnar komu at rinda avgjald. Meirvirðisgjaldslógin hevði eisini við sær, at fleiri komu at gjalda tað, ið skuldi í landskassin, soleiðis at avgjaldstrýstið varð spjatt út yvir eitt størri øki. Harnæst kom insitamentið hjá virkjum at seta prísir niður, t.d. tá ið útsøla er, at verða størri, av tí at meirvirðisgjald varð roknað av söluprísinum.

Tá tað altíð er brúkarin, sum í síðsta enda kemur at rinda avgjaldið, komu tað at verða teir brúkarar, sum brúka mest av vørum og avgjaldsskyldugum tænastrum, ið komu at rinda mest í avgjaldi, eftir at meirvirðisgjaldslógin avloysti gomlu avgjaldsskipanina.

Um Føroyar skuldu hava onnur avgjöld enn meirvirðisgjald, so høvdu Føroyar í handilsavtaluni við ES bundið seg til eina skipan við nýtslugjaldi, lagt javnt á innlendis framleiðslu og innfluttar vørur. Tí vórðu tey punktgjöld, sum framvegis vórðu galdandi,

eftir at meirvirðislógin kom í gildi, og sum áðrenn 1. februar 1992 vóru ásett í løgtingslóg um innflutningsgjald, t.d. gjald á rúsdrekka, sigarettum, sjónvarpstólum og luktilsi, eisini broytt soleiðis, at hesi komu at fylgja uppbyggingini í toll- og vøruskránni. Neyðugt var eisini at gera eina nýggja lóg, og fekk henda lóg heitið “løgtingslóg um avgjald á framleiðslu og innflutningi”, sum eisini var galdandi eftir 1. januar 1993. Tað ger sostatt tað sama um ein vøra, sum skal rinda punktgjald, er framleidd í Føroyum ella um hon er flutt inn, vøran skal rinda sama avgjald.

Tá ið umskipanin av toll- og avgjaldsskipanini var liðug og meirvirðisgjaldslógin kom í gildi 1. januar 1993, fevndi føroyska toll- og avgjaldsskipanin um eina løgtingslóg um toll, eina løgtingslóg um meirvirðisgjald og eina løgtingslóg um avgjald á framleiðslu og innflutningi. Haraftrat kom so løgtingslóg um skrásetingargjald á motorakførum og løgtingslóg um serligt gjald á brenniolju. Síðan tá eru aðrar broytingar gjørdar og onkur nýggj lóg er komin á økinum, t.d. umhvørvisgjald á smyrjiolju.

Meirvirðisgjaldið er eitt sölugjald. Munurin á einum innflutningsgjaldi og einum sölugjaldi er, at innflutningsgjaldið er eitt gjald, ið verður kravt, tá ið vøru verða fluttar inn, meðan sölugjald er eitt gjald, ið verður kravt, tá ið selt verður innan vøru- og tænastrøkið.

Sölugjald hevði ikki verið nýtt í Føroyum, áðrenn meirvirðisgjaldslógin kom í gildi. Framleiðslugjald var tó á øli og mineralvatni. Munurin á framleiðslugjaldi og sölugjaldi er, at framleiðslugjaldið er eitt gjald, ið verður goldið, tá ið ávísar vøru verða framleiddar, men sölugjaldið verður goldið, tá ið vørunar verða seldar. Sölugjaldið kann tí sigast at vera betri fyri gjaldførið hjá virkjum enn framleiðslugjaldið.

Sölugjald kann annaðhvørt innkrevjast í einum einstøkum söluliði, t.d. framleiðslu-, heilsølu-, ella smásöluliði (avgjald í einum liði), ella tað kann verða kravt inn í øllum söluliðum (avgjald í fleiri liðum).

4.1 Avgjald í einum liði

Tað eru nógvir ivasurningar um, hvussu eitt avgjald skal leggjast til rættis, um avgjaldið av einari vøru bert verður kravt einaferð, áðrenn hon kemur til brúkaran.

Tað hevði t.d. verið ein stórur praktiskur trupulleiki, um avgjald bert hevði verið kravt av rávøru, tí ein vøra, sum í einum liði verður roknað sum liðugt vøra, gott kann vera rávøra í einum øðrum liði. Haraftrat hevði rávøruavgjald givið rættiliga lítlan vinning í mun til støddina á avgjaldssatsinum, og orsakað av skiftandi rávøruforbrúki hevði tað givið eitt sera skiftandi avgjald á lidnar brúkaravøru. At enda hevði tað verið trupult at ásett avgjald á innfluttar liðugt vøru.

Fyri at sleppa undan omanfyri nevndu trupulleikum, eigur avgjald ikki at verða lagt á vøru, fyrr enn vørunar eru lidnar til forbrúk. Avgjaldið kann sostatt verða kravt í einum av hesum liðum:

- a) framleisðlu- ella innflutningsliði
- b) heilsøluliði
- c) smásøluliði (síðsta liði)

Avgjaldsálegging í framleiðsluliði hevur við sær, at vørur verða avgjaldsavgreiddar, tá ið tær verða seldar frá framleiðsluvirkinum. Vørur, ið verða fluttar inn, mugu tí undir hesi skipan verða avgjaldsavgreiddar, tá ið tær verða fluttar inn.

At avgjald verður kravt í heilsøluliði merkir, at avgjaldsavgreiðslan vanliga fer fram í næstseinasta söluliði, áðrenn vøran kemur til brúkaran, tað er, tá ið hon verður seld smásøluni.

At enda merkir avgjald í smásøluliði, at avgjaldsavgreiðslan ikki fer fram, fyrr enn vøran verður seld brúkaranum.

Verður avgjald lagt í heilsølu- ella smásøluliðinum, má avgjaldseftirlit ikki bert fremjast á virkjum í viðkomandi liði, men eisini á virkjum í undanfarnu liðum, tí tær vørur, ið avgjald skal leggjast á, prinsipielt verða avgjaldsskyldugar í tí løtu tær eru liðugt framleiddar. Hetta hevur so við sær, at framleiðandi virki, ið selja vørur sínar ella ein part av teimum beinleiðis til brúkarar, t.d. handverkarar, altíð skulu krevja avgjald av hesari sølu og avrokna tað við avgjaldsmyndugleikarar.

Tá meirvirðisgjaldslógin kom í gildi í Føroyum vóru flestu lond farin frá avgjaldi í einum liði. Í Føroyum varð tí valt, at fara beinleiðis til meirvirðisgjald.

4.2 Avgjald í fleiri liðum

4.2.1 Kumulativt avgjald

Avgjald í fleiri liðum kann vera kumulativt avgjald ella meirvirðisgjald. Kumulativt avgjald er soleiðis, at avgjald í hvørjum einstøkum söluliði skal krevjast av fulla söluprísinum. Avgjald verður sostatt lagt á hvørja einstaka vøru ella tænastu fleiri ferðir á vegnum fram til endaliga brúkaran. Niðanfyrri er víst, hvussu kumulativt avgjald virkar, har avgjaldssatsurin er 25%.

Endurskoðan av føroysku avgjaldslógunum

	Søluþrísur u/avgjald	Avgjald
Rávøruframleiðsla (t.d. ull)	100 kr.	25 kr.
Hálfvabrikatframleiðsla (tógv)	200 kr.	50 kr.
Liðugt vøruframleiðsla (meturvøru)	280 kr.	70 kr.
Heilsøla	320 kr.	80 kr.
Smásøla	420 kr.	105 kr.

Brúkaraprísur, íroknað avgjald, verður sostatt 525 kr. Samlaða avgjaldið galdið av vøruni er 330 kr., sum er umleið 63% av brúkaraprísinum, íroknað avgjald. Samlaða avgjaldið verður sostatt eftir kumulativu skipanini munandi hægri enn avgjaldið, við sølu í síðsta liði, t.e. av brúkaraprísinum.

Hesin avgjaldsháttur verður av somu orsök ikki hildin at vera nýtiligur í sambandi við nútímans sölugjald.

4.2.2 Meirvirðisgjald

Meirvirðisgjald liggur ímillum einliðaravgjald og kumulativt avgjald. Meirvirðisgjald ber í sær, at avgjald skal roknast av söluprísinum við eina og hvørja sølu eins og við kumulativum avgjaldi, men munurin er, at virki kunnu draga frá avgjaldið, sum tey gjalda, tá ið tey keypa vøruna. Hvørt einstakt virki skal soleiðis bert inngjalda avgjaldið av virðisøkingini, sum er farin fram í virkinum. Tað verður tí endaligi brúkarin, sum ikki er meirvirðisgjaldsskrásettur, sum rindar fult meirvirðisgjald. Niðanfryri er víst, hvussu meirvirðisgjald virkar, meirvirðisgjaldssatsturin er 25%.

	Prísur uttan avgjald	Inngangandi avgjald	Útgangandi avgjald	Avgjald at rinda í landskassan
Rávøruframleiðsla				
Keyp	0	0		
Søla	80		20	20 kr.
Liðugt vøruframleiðsla				
Keyp	80	20		
Søla	200		50	30 kr.
Heilsøla				
Keyp	200	50		
Søla	240		60	10 kr.
Smásøla				
Keyp	240	60		
Søla	320		80	20 kr.
Avgjald íalt at rinda				80 kr.

Samanlagda upphæddin av avgjöldunum goldin í øllum söluliðum er sostatt tann sama sum tað roknaða avgjaldið við seinastu sølu av vøruni.

Fevnir meirvirðisgjaldið um allar söluliðir, kemur avgjaldstrýstið fyri brúkaran soleiðis at svara til eitt avgjald í smásöluliði við sama avgjaldssatsi sum meirvirðisgjaldið. Verður smásöluliðið undantikið avgjald, svarar avgjaldsstrýstið á sama hátt til eitt heilsøluavgjald, og verða bæði heilsølu- og smásöluliðið undantikin, svarar avgjaldið til eitt avgjald í framleiðsluliðinum. Meirvirðisgjaldið kemur tí at svara til eitt avgjald í einum liði.

Tað er av praktiskum orsökum, at avgjaldið verður kravt í fleiri liðum og ikki í einum. Tá avgjaldið fevnir um allar liðir, hevur tað tann fyrimum fyri virkini, at avgjald skal roknað við allar sølur, soleiðis at seljarin ikki nýtist at ivast í, um hvør einstøk søla móguliga kann fara fram uttan avgjald.

Fyri at skilja meirvirðisgjaldsmeginregluna er umráðandi at hava í huga, at tá ið hvør einstøk vøra verður avgjaldsavgreidd, hevur virkið í praksis ikki móguleika fyri at rokna, hvussu mikið av hesari vøru eind er goldið í avgjaldi í undanfarnum söluliðum. Skal virkið hava móguleika fyri hesum, má tað í hvørjum einstøkum føri kanna innkeypsfakturan gjølla, og tað kann ofta vera torført at finna, frá hvørjari vørusending hvør einstøk vøru eind stavar. Hjá framleiðsluvirkjum hevði hetta verið ein sera trupul uppgáva, sum ikki kann gerast til fulnar.

Tí kann avgjaldsskipanin ikki vera soleiðis tilrættsløgð, at frádráttir fyri avgjöld goldin av hvørjari einstakari vøru ella av hvørjari einstakari vørusending í undanfarnum liðum verða gjørdur í praksis. Í staðin má virkið gera upp avgjaldið av seldum vørum í einum ávísam tíðarskeiði á sama hátt sum við avgjaldi í einum liði, tað er avgjald av fulla söluprísinum, og síðani draga avgjald goldið av keyptum vørum, keyptar í sama tíðarskeiði frá hesari upphædd, hóast tær tá kanska ikki eru seldar.

4.3 Meirvirðisgjaldsneutralitetur

Stórir dentur hevur verið lagdur á meirvirðisgjaldsneutralitet í øllum londum, sum hava fingið sær meirvirðisgjaldsskipan. Tað merkir, at avgjaldið ikki skal ávirka atburðin hjá vinnulívi og brúkarum.

Fyri at avgjaldið skal verða neutralt fyri vinnulívsbygnaðin, er tað eitt krav, at avgjaldsskipanin er tilrættsløgð soleiðis:

- at sama avgjald skal rindast, uttan mun til hvussu nógvar handilsliðir ein vøra fer ígjøgnum,
- at avgjaldið í prosentum av prísinum á einari vøru er tað sama, uttan mun til hvørjum virki keyparin keypir frá, og

- at avgjaldstrýstið er tað sama, uttan mun til um ein vøra er handverksframleidd ella framleidd við størri ella minni maskinu.

Við øðrum orðum má ikki vera størri fyrimunur fyri keypara at gera síni keyp hjá einum ávísam latara fram um aðrar. Meirvirðisgjaldsskipanin skal ikki eggja brúkaranum at broyta brúkarasamansetingina. Tí mugu vørur og tænastur í størst møguligan mun vera avgjaldsskyldugar.

Ein meirvirðisgjaldsskipan, har eingi undantøk eru og har alt vinnuligt virksemi er avgjaldsskyldugt, er tí fullkomiliga meirvirðisgjaldsneutral. Ein slík meirvirðisgjaldsneutral skipan er tí rættiliga breið, og tí kann meirvirðisgjaldssaturin vera væl lægri, men geva somu inntøku í landskassan sum ein smalri skipan við fleiri undantøkum.

Í sambandi við innflutning er kravið til neutralitet, at avgjaldið av innfluttari vøru skal vera tað sama sum av vøru, ið er framleidd innanlendis. Tí merkir neutralitetskravið eisini, at útfluttar vørur verða frítiknar fyri avgjald.

Í 2003 vóru meirvirðisgjaldsinntøkur landskassans 968 mió. kr. Hetta svarar til 70% av avgjaldsinntøkum landskassans.

4.4 Niðurstøða um meirvirðisgjaldslógina og tilmæli

Tað hevur sostatt stóran týdning fyri eina meirvirðisgjaldsskipan, at avgjaldsgrundarlagið er breitt og fá undantøk eru í meirvirðisgjaldslógini. Undantøkini máa støðið undan meirvirðisgjaldsskipanini. Undantøkini virka kappingaravlagandi, tí tey ganga út yvir meirvirðisgjaldsneutralitetin, sum hevur stóran týdning í sambandi við meirvirðisgjaldsskipanina. Meirvirðisgjaldið skal sostatt ikki ávirka atburðin hjá vinnulívi og brúkarum.

Mælt verður tí til at strika undantøk í meirvirðisgjaldslógini samstundis sum punktgjöld verða strikað, soleiðis at loysnin verður so útreiðsluneutral fyri landskassan sum gjørlig. Mælt verður somuleiðis frá at gera fleiri undantøk í meirvirðisgjaldslógina frameftir, uttan so, at heilt serlig viðurskifti gera seg galdandi.

5. Undantøk sambært § 12 í meirvirðisgjaldslógini

Sambært § 12 í meirvirðisgjaldslógini kunnu ymiskar veitingar av vørum og tænastrum haldast uttan fyri meirvirðisgjald. Talan er sostatt um meirvirðisgjaldsskylduga sølu, sum sleppur undan meirvirðisgjaldi, ella sølu har meirvirðisgjaldssasturin er null. Virki, ið hava slíka sølu fáa tó meirvirðisgjaldið av keyptum vørum endurrindað.

Í lógaruppskotinum til meirvirðisgjaldslóg frá 1992, varð meirvirðisgjaldsfría sølan skift í tríggjar bólkar:

1. Søla av vørum, sum verða fluttar út av landinum, og tænastrur, ið verða gjørdar undir viðurskiftum, ið kunnu metast javnt við útflutning.
2. Søla, og fyri ein part útleiga av nøkrum vørum, sum ítøkiliga eru nevndar í lógini og av umvælingartænastrum o.t. av ávísnum av hesum vørum.
3. Søla av vørum, sum virki hevur fingið til vega ella tikið í nýtslu, einans til endamál, har meirvirðisgjald ikki kann roknast við í inngangandi avgjald (§ 16, 3. stk.).

§ 12 í meirvirðisgjaldslógini inniheldur eisini eina reglu um, at avhending av vørgoymslu, maskinum og øðrum rakstrargøgnum hjá einum skrásettum virki ikki kann roknast við í meirvirðisgjaldsskylduga sølu, tá ið avhendingin fer fram sum ein liður í eini avhending av øllum virkinum ella einum parti av hesum, og nýggj handhavin rekur skrásett virki.

Harumframt kunnu ávísar veitingar, t.d. sýnislutir, reklamutilfar og endurgjaldslatingar haldast uttanfyri meirvirðisgjald. Her er bæði talan um vørur og tænastrur.

Upprunaliga vóru fylgjandi ásetingar undir § 12 í meirvirðisgjaldslógini skift soleiðis í høvuðsbólkarnar omanfyri.

5.1 Søla í sambandi við útflutning

Niðanfyri eru tær ásetingar um útflutning, sum vóru í upprunaligu lógini um meirvirðisgjald, ið kom í gildi 1. januar 1993. Hetta er meirvirðisgjaldsfría sølan, sum í høvuðsheitinum kemur undir bólk 1 omanfyri.

§ 12, 1. stk. a. Vørur, sum av virkinum verða útfluttar til útlond, og tænastrur, sum verða gjørdar í útlondum.

§ 12, 1. stk. b. Flutning av vørum her á landi, tá flutningurin fer fram beinleiðis til ella frá útlondum.

§ 12, 1. stk. c. Arbeidstænastur á vørur, tá tænastan verður gjørd fyri útlenska rokning, og virkið eftir viðgerðina útflytur vørurnar til útlond, og konstruktión og skapan av vørum fyri útlenska rokning, tá framleiðslan av vørunum skal fara fram uttanlands.

§ 12, 1. stk. d. Projekteringsarbeiði v.m. viðvíkjandi bygningum og aðrari fastari ogn uttanlands.

§ 12, 1. stk. e. Neyðuga útgerð, sum verður latin til nýtslu um borð á flogfari og skipi í uttanlandsferðslu (undantikið sportsflogfør og lystfør), og tænastur, sum verða gjørdar fyri slík flogfør og skip.

5.2 Meirvirðisgjaldsfrí sòla, sum ítøkilig er nevnd í lógini

Annar høvuðsbólkurin undir § 12 er meirvirðisgjaldsfrí sòla av vørum og tænastum, sum ítøkilig verður nevnd undir hesi grein. Hetta eru vørur og tænastur, sum ikki hava nakað ítøkilig við útflutning at gera, men sum politisku myndugleikarnir við øðrum grundgevingum hava valt at hildið uttanfyri meirvirðisgjaldsskylduga sòlu. Upprunaliga vóru ikki so nógv undantøk av hesum slag í meirvirðisgjaldslógini, sum kom í gildi 1. januar 1993.

Í upprunaliga meirvirðisgjaldslógaruppskotinum frá 1992 og teimum uppskotum, sum eru komin eftir 1993, eru í flestu førum rættiliga fáar grundgevingar fyri, hví hesi undantøk skulu vera í meirvirðisgjaldsskipanini. Í meirvirðisgjaldslógini frá 1993 vóru hesi undantøk,²¹ sum koma undir bólki 2 omanfyri:

§ 12, 1. stk. f. Sòla og útleiga av flogførum og av skipum, sum eru 5 GT og meira, undantikið sportflogfør og lystfør.

§ 12, 1. stk. g. Umvælingar-, viðlíkahalds- og ísetingararbeiði av fastari útgerð í tey flogfør og skip, sum eru nevnd í punkt f, og tilfar, sum er latið av viðkomandi virki í hesum sambandi.

§ 12, 1. stk. h. Sòla av tíðindabløðum.

§ 12, 1. stk. i. Útlensk tíðarrit í blaðhaldi, tá haldaragjaldið er fingið í lag millum haldaran og útlenska útgevaran.

Stykkið h og i er av praktiskum orsøkum seinni broytt, og er nú orðað soleiðis:

§ 12, 1. stk. h. Sòla av tíðindabløðum og prenting fyri tíðindabløð.

Upprunaliga stk. j er tí eisini broytt til stk. i, og var upprunaliga orðað soleiðis, men er seinni broytt, sí punkt 5.5.

²¹ Undantøk, sum eru komin eftir 1993 verða viðgjørd undir punkt 5.5.

§ 12, 1. stk. j. Søla undantikin søla til heilsølu ella smásølu av fiski og skeljadýrum, lindýrum og øðrum ryggleysum vatndýrum (jbr. 3. kap. í toll- og vøruskránni).

5.3 Meirvirðisgjaldsfrí søla har inngangandi avgjald ikki kann roknast

Søla av vørum, sum virkið hevur fingið til vega ella tikið í nýtslu, einans til endamál, har meirvirðisgjald ikki kann roknast við í inngangandi avgjald er frítikin fyri meirvirðisgjald. Hetta kann t.d. vera matur, íbúð, naturaliusamsýning, summarhús og gávur til eigara og starvsfólk á virkinum.

5.4 Kunngerðir við heimild í § 12 í meirvirðisgjaldslógini

Umframt tey undantøk, sum beinleiðis eru ásett undir § 12 eru eisini fleiri kunngerðir um undantøk við heimild í § 12 í meirvirðisgjaldslógini. Kunngerðirnar við heimild í § 12 eru hesar:

Kunngerð nr. 130 frá 24.05.1993 um frítøku fyri mvg av vørum, ið verða útfluttar sum ferðagóðs.

Her er talan um vørur, ið hava eitt virði yvir 300,- kr., sum meirvirðisgjaldsskrásett virki selja til persónar, ið hava bústað í útlandi, og sum hesi taka við sær til útländ sum ferðagóðs, kunnu verða frítiknar fyri meirvirðisgjald sambært reglunum í hesi kunngerð. Hetta er *tax-free* søla, sum øll lond hava.

Kunngerð nr. 109 frá 03.10.1994 um meirvirðisgjaldsskylduga sølu av bókum.

Bøkur, sum hoyra undir vøruflokk 4901 í toll- og vøruskránni, eru frítiknar fyri meirvirðisgjald. Hetta er í høvuðsheitinum allar bøkur.

Kunngerð nr. 118 frá 07.12.1994 um proviantering av skipum og flogførum til nýtslu umborð ella til sølu til ferðafólk.

Hetta er proviantur, sum verður nýttur umborð og seldur til ferðafólk í skipum og flogførum, ið fara í fremmanda havn uttan fyri tað føroyska tolløkið.

Kunngerð nr. 49 frá 17.04.1998 um meirvirðisgjald av ávísimum tænastrum, ið verða seldar til útlönd ella keyptar í útlöndum.

Hetta er søla av ávísimum tænastrum til skrásettar keyparar, ið reka virksema ella hava bústað uttanlands.

Kunngerð nr. 50 frá 17.04.1998 um meirvirðisgjaldsfrítøku fyri sjóklæðir.

Søla av sjóklæðum til manning á meirvirðisgjaldsskrásettum fiskiførum er frítikin fyri meirvirðisgjald.

Henda kunngerðin er ógjørilig at umsita, tí sölubúðirnar skilja ikki í millum, um talan er um sjóklæðir ella ikki, tá tær selja til sjómenn við meirvirðisgjaldsskrásettum fiskiførum. Tað er eingin allýsing av sjóklæðum í kunngerðini. Kunngerðin skapar tí skeivleikar, tí nakrir borgarar kunnu keypa klæðir uttan meirvirðisgjald.

Kunngerðin eigur tí at vera tikin av ella broytt, soleiðis at tað verður gjørt fullkomiliga greitt í kunngerðini, hvat sjóklæðir eru fyri klæðir. Hetta kann gerast við at nýta toll- og vøruskráanna, men hetta er ein loysn, sum verður tung at umsita hjá sölubúðunum. Mælt verður heldur til at taka kunngerðina av, tí talan er hóast alt um sølu av arbeiðsklæðum til manning við meirvirðisgjaldsskrásettum fiskiførum, sum fáa keypsavgjaldið afturgoldið. Reiðaríni fáa tí meirvirðisgjaldið afturgoldið, um tey sjálvi keypa arbeiðsklæðini til manningarnar.

Sjóklæði eru eisini undantikin meirvirðisgjald undir § 12, 1. stk. litra k í sjálvari meirvirðisgjaldslógini. Endamálið við kunngerðini er tí at gera greitt, hvør kann keypa sjóklæðir, men tað er ongastaðni gjørt greitt, hvørji klæðir eru sjóklæðir.

Tað skal viðmerkjast, at tað eisini eru aðrar kunngerðir um meirvirðisgjaldsfrítøkur. Kunngerð nr. 171 frítekur tað virksema, sum rindar lønhæddargjald, fyri meirvirðisgjald. Kunngerð nr. 77 ásetur, at kommunur og kommunal virkir og stovnar fáa 75% av meirvirðisgjaldinum endurrindað úr landskassanum.

5.5 Undantøk undir § 12 eftir 1993

Síðan 1993 eru fleiri undantøk komin undir § 12, og tað koma næstan í hvørjari tingsetu uppskot um fleiri undantøk undir hesa grein. Tað eru serliga hesi undantøk, sum úthola meirvirðisgjaldsskipanina.

Undantøkini undir § 12, sum eru komin eftir 1993, verða lýst niðanfyri. Tað skal viðmerkjast, at tað í flestu førum eru fáar viðmerkingar til lógaruppskotini til undantøkini.

§ 12, 1. stk. h. Søla av tíðindabløðum og prenting fyri tíðindabløð. (Løgtingslóg nr. 81 frá 25. mai 1994, § 1, 1. stk., nr. 2).

Søla av tíðindabløðum var í meirvirðisgjaldslógini frá 1993 avgjaldsfrí. Henda broytingin hevði við sær, at eisini prentingin av tíðindabløðum gjørdist avgjaldsfrí.

§ 12, 1. stk. i. Søla av fiski og skeljadyrum, lindýrum og øðrum ryggleysum vatndýrum (jbr. 3. kap. í Toll- og vøruskránni) og sølu av ídnaðarfiski (jvb. nr. 05.11.91.91 til 05.11.91.99 í Toll- og vøruskránni) frá skipi og/ella alibrúki til útflutningsfyrirøkur, og ímillum útflutningsfyrirøkur. Sum útflutningsfyrirøkur er at skilja fyrirøkur, hvørs søla beinleiðis ella óbeinleiðis í høvuðsheitum er til útlendið.

Henda áseting var upprunaliga litra j í meirvirðisgjaldslógini frá 1993, men er seinni gjørd meira nágreinilig uttan at endamálið við innihaldinum er broytt.

§ 12, 1. stk. j. Úleiga av kamari á hotelli, gistingarhúsi o.t. (Løgtingslóg nr. 104 frá 16. august 1994, § 1, 1. stk., nr. 1).

Sambært viðmerkingunum til lógaruppskotið í sambandi við hesa broyting, hevur endamálið við broytingini verið at veita hotellum og gistingarhúsum fíggarligan stuðul umvegis meirvirðisgjaldslógina, tí við hesi ásetingini verður leigað út avgjaldsfrítt, samstundis sum hotell og gistingarhús fáa keypsavgjaldið av sínum útreiðslum endurgoldið úr landskassanum.

§ 12, 1. stk. k. Fiskireiðskapur til skip, sum eru yvir 20 GT, og tey, sum eru undir 20 GT, ið hava “Veiðiloyvi A”. Fiskireiðskapur, sjóklæði, agn, ísur, olja, proviantur, salt, pakkitilfar, kassaleiga, havnagjöld og uppboðsavgjöld til fiskifør, sum reka vinnuligan fiskiskap, harumframt søla av kvotum, fiskidøgum og –loyvum.

Sambært viðmerkingunum til hesa lógarbroytingina, var upprunaliga endamálið við lógarbroytingini at sleppa nevndu fiskiførum undan at binda gjaldføri í keypsavgjaldið, sum tey kortini fáa aftur, tá avroknað verður við landskassan. Broytingar eru fleiri ferðir gjørdar í hesi ásetingini síðan hon fyrstu ferð kom í meirvirðisgjaldslógina í 1994. Broytingarnar hava snúð seg um at seta fleiri vørur undir ásetingina, og broytingarnar hava verið hesar:

- Løgtingslóg nr. 81 frá 25. mai 1994, § 1, 1. stk., nr. 6. Hetta er upprunaliga lógarbroytingin, har sølan av fiskireiðskapi, agni, ísi, olju, provianti, salti og pakkitilfari verður frítikin fyri meirvirðisgjald.
- Løgtingslóg nr. 92 frá 6. juni 1997 § 1. Við hesari lógarbroytingini varð søla av sjóklæðum o.a. til manningar á skipum, ið reka vinnuligan fiskiskap frítikin fyri meirvirðisgjald.
- Løgtingslóg nr. 176 frá 30. desember 1997, § 1, 1. stk., nr. 2. Henda broytingin hevði við sær, at kassaleiga, havnagjöld, uppboðssøluavgjöld til fiskifør, sum reka vinnuligan fiskiskap, eins og søla av kvotum, fiskidøgum og –loyvum vórðu frítikin fyri meirvirðisgjald.

§ 12, 1. stk. l. Lønir til bygging og umvæling av egnum bústaði. (Løgtingslóg nr. 176 frá 30. desember 1997, § 1, nr. 3).

Henda broytingin hevði við sær, at løn til bygging og umvæling av egnum bústaði varð frítikin fyri meirvirðisgjald. Frítøkan er treytað av, at tann, ið fær húsini bygd ella umvæld, sjálvur eigur húsini, antin einsamallur ella saman við øðrum. Undir bygging og umvæling kemur eisini umbygging og liðugtgerð. Umbygging skal skiljast sum, at húsini verða sett í stand, nútímansgjørd ella broytt.

Fyri at kunna nýta hesa frítøkuna skal arbeiði bert fevna um tað, sum verður fevnt av pantirættinum, so at innbúgv og annað leysafæ ikki kemur undir lógina. Við egnan bústað er at skilja verandi ella komandi skattligi bústaðurin t.e. miðdepilin fyri lívsáhuga-málunum.

Í viðmerkingunum til lógaruppskotið verður sagt, at endamálið við uppskotinum er at hjálpa sethúsaeigarum, lækka kostnaðarstöðið og soleiðis seta gongd aftur á virksema í landinum. Uppskotið skuldi eisini síggjast sum ein liður í arbeiðinum móti svørtum arbeiði. Í viðmerkingunum verður eisini nevnt, at slík undantøk gera meirvirðisgjaldslógina fløktari og torførari at umsita.

Hetta undantakið hevur verið sera trupult at umsitið, bæði fyri vinnu og umsiting. Vinnan hevur fleiri ferðir víst á hesar trupulleikar. Undantakið skapar eisini nógvar skeivleikar, tí tað fevnir bert um privatar húsaeigarar.

§ 12, 1. stk. m. Receptskyldugan heilivág til fólk. (Løgtingslóg nr. 176 frá 30. desember 1997, § 1, nr. 3.).

Tað eru ikki fleiri viðmerkingar til hesa lógarbroytingina enn almennu viðmerkingarnar um at lækka kostnaðarstöðið í landinum.

§ 12, 1. stk. n. Útleiga av festum og tilhoyrandi ognum hjá Føroya Jarðaráði. (Løgtingslóg nr. 176 frá 30. desember 1997, § 1, 1. stk. nr. 1 og nr. 3.).

Føroya Jarðarráð, sum er grunnur undir Føroya Landsstýri, umsitur landsjørðina og harvið ognir tess. Tá ið bygt verður á festini, byggir landið fyri egna rokning og fyri pening úr Jarðargrunninum fyri síðan at leiga festið við ognum til bóndan. Føroya Jarðargrunnur rekur útlánsvirksema og verður tí í meirvirðisgjaldshøpi ikki roknaður sum meirvirðisgjaldsskyldugur.

Føroya Jarðargrunnur varð í 1997 gjørdur meirvirðisgjaldsskyldugur, og tað skilst av viðmerkingunum til lógaruppskotið, at endamálið var at stuðla Jarðargrunninum fíggjarliga umvegis meirvirðisgjaldslógini, tí tænastrnar hjá grunninum vórðu við hesum undantakinum undir § 12 gjørdar meirvirðisgjaldsfríar. Føroya Jarðargrunnur hevur sostatt einki søluavgjald, men bert keypsavgjald, sum hann fær aftur úr landskassanum.

§ 12, 1. stk. o. Gjald fyri ferðing og flutning gjøgnum tunlar, eftir brúgvum og vegum, sum hava samband við almenna vegakervið. (Løgtingslóg nr. 86 frá 18. november 2002).

Hetta er nýggjasta §-12 undantakið, sum kom í sambandi við, at Vágatunnilin varð tikin í nýtslu. Í viðmerkingunum til lógaruppskotið verður sagt, at undirsjóvartunnilsverkætlanir eru skipaðar soleiðis, at tað eru almenn partafeløg, sum standa fyri verkætlanunum. Tá ein undirsjóvartunnil so verður tikin í nýtslu, stendur viðkomandi partafelag fyri rakstrinum, líka til lánið í tunlinum er afturgoldið. Tá lánið er afturgoldið, verður

partafelagið uppløyst, og undirsjóvartunnilin fellur til landið sum ein vanligur partur av landsvegakervinum.

Bummgjaldið er tí í veruleikanum ein eykaskattur til at fígga eina ávísa lögverkætlan, sum annars hevði verið fíggað beinleiðis í løgtingsfíggarlógini. Landsstýrið vil hava lánini í undirsjóvartunlunum afturgoldin yvir so stutt áramál sum gjørligt, soleiðis at undirsjóvartunlarnir verða partar av restini av vegakervinum, sum landið rekur.

Við lógaruppskotinum um at frítaka bummgjaldið fyri meirvirðisgjald, samstundis sum partafeløgini, ið standa fyri undirsjóvartunlunum, fáa inngangandi meirvirðisgjaldið endurgoldið úr landskassanum, verða lánini til undirsjóvartunlarnar skjótari afturgoldin, og bummgjaldið verður eitt brúkaragjald, sum fer beinleiðis til at fígga tunlarnar. Endamálið við undantakinum er tí í høvuðsheitinum, at landskassin umvegis meirvirðisgjaldslógina skal vera við til at fígga ein størri part av undirsjóvartunnilsverkætlanum enn tann partapening, sum landið setur í verkætlanirnar.

5.6 Avgjaldsfrítøka annars

Sambært § 27, 7. stk., í meirvirðisgjaldslógini kann landsstýrið í samráð við skatta- og avgjaldskærnevndina, undir heilt serligum umstøðum loyva avgjaldsfríum innflutningi av vørum, sum annars eru avgjaldsskyldugar. Tað er rættiliga sjáldan at innflutningur verður frítikin fyr meirvirðisgjald sambært hesi áseting. Siðvenjan er at § 27, 7. stk., verður tulkað strangt m.a. tí, at mvg-lógin í øðrum reglum nevnir, nær frítøka kann játtast.

Í viðmerkingunum til § 27, 7. stk. framgongur, at í metingini av um serligar umstøður fyriligja, skal dentur m.a. leggjast á kappingarneutralitet, at talan er um gávu frá vælgerandi stovni ella felagskapi ella er útvegað fyri pening játtaður av slíkum felagskapum, og at samsvarandi útgerð ikki verður framléidd her á landi.

Síðan meirvirðisgjaldslógin kom í gildi, er avgjaldsfríur innflutningur sambært § 27, 7. stk., loyvdur 5 ferðir. Hetta er ein MR-skannari og ein kálkskannari til Landssjúkrahúsið, sum vórðu latin sum gávur, ein veðurstøð, ið Føroya Jarðfrøðisavn skuldi nýta í einari altjóða granskingarverkætlan um veðurlagsbroytingar, sendarar, ið Føroya Náttúrugripasavn nýtti til hvalakanningar og ein sjúkrabilur, ið Vága Bjargingarfelag fekk sum gáva.

Henda ásetingin hevur sostatt hvørki stórvegis fíggarligan týdning fyri landskassan ella meirvirðisgjaldsneutralitetin, men tað kann hava stóran týdning at hava eina slíka áseting, tí onkur verkætlan hevði ikki verið veruleiki uttan hesa áseting. Veðurlagskanningarnar hjá Føroya Jarðfrøðisavni í sambandi við altjóða granskingarverkætlanina um veðurlagsbroytingar hevði neyvan verið veruleiki, um meirvirðisgjald skuldi rindast av veðurstøðini, sum varð flutt inn til Føroyar. Danska granskingarráðið rindaði støðina, men ráðið gjørdi púra greitt, at skuldi meirvirðisgjald eisini rindast av støðini, so fíggaði danska granskingarráðið ikki veðurstøðina.

Endurskoðan av føroysku avgjaldslógunum

Í Føroyum kemur tað fyri, at fólk sjálvboðin taka seg saman um at gera eitthvørt vælgerandi arbeiði, t.d. at varðveita eitthvørt fornminni, sum annars hevði forfarist. Talan er ikki um stórt virksemi, ið hevur stórvegis týdning fyri landskassan ella meirvirðisgjaldsneutralitetin. Slíkt sjálvboðið arbeiðið kann harafturímóti hava stóran samfelagsligan týdning. Tað hevði tí verið skilagott, eisini at havt eina áseting í meirvirðisgjaldslógini, har landsstýrið í samráð við skatta- og avgjaldskærunevndina, undir heilt serligum umstøðum kann loyva avgjaldsfrítøku í sambandi við slíkt arbeiði.

6. Samlað tilmæli um punktgjöld og undantøk o.a. í mvg-lógini

Samanlagt verður mælt til, at broytingar verða gjørdar samstundis í punktgjøldunum og meirvirðisgjaldslógini, soleiðis at loysnirnar verða so útreiðsluneutralar sum gjørligt fyri landskassan, tá ið punktgjöld og undantøk í meirvirðisgjaldslógini verða strikað.

Mælt verður til, at lóguruppskot verða lögð fyri Løgtingið skjótast gjørligt, ið strikað undantakið í meirvirðisgjaldslógini, sum frítekur lønir til bygging og umvæling av egnum bústaði fyri meirvirðisgjald, samstundis sum punktgjøldini á hvítvørum, radiotólum, sjónvørpstólum v.m. og lampum verða strikað.

Fíggarligu avleiðingarnar í 2005 verða settar soleiðis:

Punktgjöld íroknað MVG: Kapittul og vørslag	Kr.
84 Hvítvørum	-4.000.000
85 Radiotól, sjónvarpstól o.a.	-12.000.000
94 Lampur	-5.000.000
33 Parfuma o.a.	-5.000.000
Undantak í meirvirðisgjaldslógini	Kr.
§ 12, 1. stk., litra l. Lønir til bygging og umvæling av egnum bústaði	30.000.000
Tilsamans	4.000.000

Mettu fíggarligu avleiðingarnar fyri landskassan í 2005 av teimum báðum nevndu lógaruppskotunum er samanlagt ein inntøka uppá 4 mió. kr. At strika punktgjøldini á hvítvørum, radiotólum, sjónvarpstólum, lampum og parfumu verður sett at kosta landskassanum 26 mió. kr. í 2005. At strika mvg-frítøkuna av lønum til bygging og umvæling av egnum bústaði verður sett at kosta 30 mió. kr. í 2005.

Fíggarligu avleiðingarnar av tilmæltu broytingunum í avgjaldslóggávuni eru ymiskar fyri ymiskar samfelagsbólkar. Tilmæltu broytingarnar í hesum lógaruppskotinum fara at gera tað nakað dýrari at byggja og umvæla hús, men lógaruppskotið um at taka av punktgjöld av hvítvørum, radiotólum, sjónvarpstólum og lampum fer harafturímóti at gera tað bíligari at keypa húsarhaldstól, sum øll húsarhald keypa. Hetta seinna fer tí at raka ein væl breiðari skara av borgarum, t.e. bæði tey, sum byggja og umvæla hús og eisini øll onnur húsarhald, sum skifta húsarhaldsvørur út, tá ið tær eru niðurslitnar.

At taka av punktgjøldini av parfumu o.ø. er ein dagføring af lóggávuni, sum hevur til endamáls at gera føroyska handilsvinnu betur kappingarføra. Punktgjøldini á parfumu hava við sær, at sølan av parfumu er lítil í Føroyum, tí føroyingar keypa heldur parfumu o.a. uttanlands. Við at taka av punktgjøldini á parfumu verður møguligt at flyta hesa sølu til Føroyar, umframt at hetta eisini stimbrar søluna generelt.

Mælt verður ikki til at strika fleiri punktgjöld, tí restin av punktgjøldunum eru sokallað gift-, heilsu- og umhvørvisavgjöld.

Í meirvirðisgjaldslógini verður mælt til at strika meirvirðisgjaldsfrítøkuna av

- sjóklæðum,
- bókum,
- tíðindabløðum og prenting fyri tíðindabløð
- útleigan av kamari á hotelli, gistingarhúsi o.t. og
- reseptskyldugum heilivági.

Ásetingin um at frítaka sjóklæðir fyri meirvirðisgjald er ógjørlig at umsita, tí sölubúðirnar skilja ikki í millum, um talan er um sjóklæðir ella ikki, tá tær selja til sjómenn. Tað finst eingin allýsing av sjóklæðum. Kunngerðin skapar tí skeivleikar, tí sjómenn í veruleikanum kunnu keypa øll síni klæðir uttan meirvirðisgjald.

Tað finst eingin góð grundgeving fyri at bøkur skulu frítakast fyri meirvirðisgjald. Hetta er ein óbeinleiðis stuðul til bókasølu umvegis meirvirðisgjaldslógina, sum ikki er ætlað at vera ein stuðulslóg. Bøkur er ein vanlig vøra, eins og diskklar og ljóðbond, sum eru meirvirðisgjaldsskyldug. Sama er galdandi fyri tíðindabløð og prenting fyri tíðindabløð.

Meirvirðisgjaldsfrítøkan fyri útleigan av kamari á hotelli og gistingarhúsi er eisini ein óbeinleiðis stuðul til føroysku gistingarhúsini umvegis meirvirðisgjaldslógina. Av tí at ein stórir partur av hesi útleigan er til ferðafólk, høvdu útlendsk ferðafólk givið størri inntøkur í landskassan, um hetta undantakið ikki var í meirvirðisgjaldslógini.

Meirvirðisgjaldsfrítøkan fyri reseptskyldugan heilivág er óbeinleiðis stuðul umvegis meirvirðisgjaldslógina til reseptskyldugan heilivág, sum sjúkrakassarnir og almannastovan annars rinda stóran part av. Tað hevði verið rættari at tikið hetta undantakið av og rinda allan stuðulin til reseptskyldugan heilivág beinleiðis umvegis sjúkrakassan og almannastovuna.

7. Skrásetingargjald á bilum o.a.

Lógin um skrásetingargjald á motorakførum er í nógvar mátar ógvuliga fløkjaslig og ótíðarhóskandi. Nýggir persónvagnar til privata nýtslu rinda sera høgt skrásetingargjald²² umframt meirviðisgjald. Lastbilar, bussar, neyðsendarakfør og aðrir vinnubilar rinda einki skrásetingargjald, men bert meirviðisgjald. Skrásetingargjaldið á brúktum bilum, sum verða fluttir inn til landið, verður regulerað eftir aldrinum á bilinum.

Grundarlagið undir skrásetingargjaldinum av vanligum privat bilum stavar frá eini tíð, tá ið bilar vórðu mettir at vera marglætisvøra. Bilur er í dag eitt vanligt og sera týðandi nýtslutól hjá flestu húsarhaldum. Tí er skrásetingargjaldið rættiliga ótíðarhóskandi.

At skrásetingargjaldið verður rindað av CIF-virðinum²³ hevur eisini við sær, at sera lítið gjøgnumskygni er viðvíkjandi skrásetingargjaldinum. Fakturaprísirnir, sum bilhandlarar keypa bilarnar fyri, kunnu vera sera ymiskir, hetta veldst m.a. um, hvussu dugnaligir bilhandlarar eru at samráðast um prísir.

Niðanfyrir er víst eitt tilvildarligt dømi um, hvussu skrásetingargjaldið o.a. verður roknað av einum bili, sum bilasølan keypir fyri 106.650,- kr. (fakturavirðið) og selur aftur fyri 255.770,- kr. Vinningurin hjá bilasøluni er 30.000,- kr. og gjøldini til landskassan eru 116.235,- kr. (skrásetingargjald, MVG og burturbeiningargjald):

Fakturaprísur	106.650,-	kr.
Farmagjald	1.453,-	kr.
Trygging o.a.	405,-	kr.
CIF-virði	108.508,-	kr.
GATT-tollur	-	kr.
Vørugjald	725,-	kr.
Uppskipan	222,-	kr.
Avgreiðslugjald	80,-	kr.
Tilsamans	109.535,-	kr.
Skrásetingargjaldsgrundarlag = CIF-virði	108.508,-	kr.
Frádráttir fyri trygdarútgerð smb. kunngerð	0,-	kr.
Skrásetingargjaldsgrundarlag eftir frádrátt	108.508,-	kr.
50% av 70.000,- kr.	35.000,-	kr.
75% av restini	28.881,-	kr.
Søluprísur uttan vinning og MVG	173.416,-	kr.
Vinningur	30.000,-	kr.
Søluprísur uttan MVG	203.416,-	kr.
MVG	50.854,-	kr.
Søluprísur við MVG	254.270,-	kr.
Burturbeining	1.500,-	kr.
Endaligur søluprísur	255.770,-	kr.

²² Avgjaldið er 50% av avgjaldsskylduga virðinum upp til 70.000 kr., tó ongantíð minni enn 10.000 kr. Av avgjaldsskylduga virðinum yvir 70.000 kr. verður herumframt goldið 75% í avgjaldi.

²³ CIF-virðið er fakturaprísur + farmagjald + trygging.

Endurskoðan av føroysku avgjaldslógunum

Tað skal viðmerkjast, at fakturaprísirnir á bilum eru rættiliga ymiskir í teimum ymisku EU-londunum. Fakturaprísurin er lægstur í Danmark og hægstur í Bretlandi, har hann er næstan 50% hægri enn í Danmark.²⁴ Fakturaprísurin hongur saman við avgjaldunum á bilum í teimum ymisku londunum. Fakturaprísurin er lægstur í teimum londum, har avgjaldini eru høg.

Lógin um skrásetingargjald á motorakførum eigur tí at verða grundleggjandi broytt, soleiðis at skrásetingargjaldið frameftir verður lagt um til eitt umhvørvisgjald. Hetta er eisini í samsvar við umhvørvispolitikkin í nógvum framkomnum londum, sum í árávís hava roynt at ávirka bilverksmiðjurnar til at framleiða meira orkusparandi og umhvørvisvinarligar bilar.

Tað er ymiskt, hvussu hetta hevur verið gjørt. Í nøkrum førum er tað gjørt við at eggja fólki at keypa meira orkusparandi og umhvørvisvinarligar bilar umvegis avgjaldslógir. Hetta eru sokallað grønt avgjald.

Føroyar kunnu eisini luttaka í hesum við at leggja skrásetingargjaldið á motorakførum um til eitt umhvørvisavgjald, sum gevur landskassanum á leið somu inntøku, sum skrásetingargjaldið gevur landskassanum í dag. Landskassin fekk góðar 75 mió. kr. inn í skrásetingargjaldi í fjør.

Mælt verður tí til at broyta skrásetingargjaldið frá einum avgjaldi, sum verður lagt á CIF-virðið á bilinum til eitt avgjald, sum verður roknað eftir, hvussu nógv bilurin brúkar av brennievni. Skrásetingargjaldið verður soleiðis broytt frá einum lítið gjøgnumskygdum avgjaldi til eitt avgjald, sum er fullkomuliga gjøgnumskygt, tí allir bilar hava í dag eitt ES-normtal, ið vísir, hvussu nógv bilurin koyrir fyri hvønn litur av brennievni við blandaðari koyring.

ES-normtalið kann nýtast sum grundarlag fyri einum frymli við passaligari spjaðing at rokna nýggja grøna avgjaldið, soleiðis at landskassin fær á leið somu inntøku sum av skrásetingargjaldinum, men har avgjaldið verður tengt at, hvussu umhvørvisvinarligur bilurin er. Bilar, ið nýta nógv brennievni og sostatt dálka umhvørvið meira enn bilar, ið nýta minni brennievni, koma at rinda lutfalsliga størri avgjald. Hetta avgjaldið fer at minka sum frálíður, tí bilar verða alsamt gjørdir meira umhvørvisvinarligir. Tað finnast eisini bilar og fara at komar bilar, sum nýta annað brennievni enn bensin og diesel. Atlit má eisini verða tikið at hesum í sambandi við eitt nýtt grønt avgjald.

ES-normtalið vísir, hvussu nógvur kilometrar bilurin koyrir fyri hvønn kilometur av brennievni. Hetta talið kann roknast um til, hvussu nógvur litrar av brennievni bilurin brúkar fyri hvørjar 100 kilometrar, sum verður lyft upp í ein potens og faldað við einum konstanti. Frymilin fyri nýggja grøna avgjaldið kemur sostatt at síggja soleiðis út:

$$\text{Grønt avgjald} = (1/100 \text{ km})P * k$$

²⁴ EU: Car prices differentials in the European Union.

Innfluttir brúktir bilar skulu eisini rinda grønt avgjald sambært hesum frymli. Ellisakfør eiga tó framvegis at verða frítikin fyri avgjald.

7.1 Eykaútgerð

Ein stórir partur av eykaútgerðini í bilum í dag er trygdarútgerð, sum núverandi skrásetingargjald verður lagt omaná. Grøna avgjaldið verður ikki lagt á eykaútgerð og fer tí ikki at gera tryggar bilar dýrari.

7.2 Vinnubilar o.a.

Skrásetingargjaldið er ymiskt á vørubilum, lastbilum, bussum, hýrúvognum, neyðsendar-akførur og øðrum bilum, ið ikki verða nýttir til privata nýtslu. Ásetingarnar viðvíkjandi skrásetingargjaldinum av vinnubilum eru rættiliga ógreiðar og eiga at verða gjørdar greiðari, soleiðis at tað heilt greitt er vinnuliga virksemi, ið er avgerandi fyri um ein bilur skal rinda skrásetingargjald ella ikki.

Tað er lítið at ivast í, at upprunaliga ætlanin við ásetingunum um vinnubilar í lógini um skrásetingargjald á motorakførur hevur verið, at vinnubilar ikki skulu rinda skrásetingargjald, men soleiðis er ikki. Keypir ein privatpersónur t.d. ein Offroadara við 2 setrum, skal hann bert rinda 15% í skrásetingargjaldi. Keypir ein privatpersónur ein bil undir 3.500 kg. við 10 setrum, skal einki skrásetingargjald rindast. Ein lastbilur undir 3.500 kg., sum tekur 5 fólk, men verður brúktur til vinnuligt virksemi, skal rinda fult skrásetingargjald.

Fyri last- og vørúvagnar, dumparar og leguvagnar er skrásetingargjaldið 15%, tá ið totalvektin ikki er omanfyri 3.500 kg. og null um totalvektin er omanfyri 3.500 kg. Fyri vørúvagnar av skapi og merki sum persónvagnar er skrásetingargjaldið 30%. Hetta er rættiliga fløkjasligt.

Ásetingarnar í skrásetingarlógini eiga at verða gjørdar fullkomiliga greiðar, soleiðis at bilar, ið bert verða nýttir til vinnuligt virksemi, eiga ikki at rinda skrásetingargjald.

Viðvíkjandi skrásetingargjaldinum á motorsúkklum eiga atlit at verða tikin at ferðslutrygdini. Stórar motorsúkkur, sum í dag rinda høgt skrásetingargjald, kunnu vera sera vandamiklar um t.d. ungir dreingir lættliga kunnu fáa slíkar súkkur at spæla við. Atlit eigur at verða tikið at hesum, áðrenn nakað verður gjørt við høga skrásetingargjaldið á motorsúkklum.

Sostatt verður mælt til rættiliga umfatandi broytingar viðvíkjandi avgjøldunum á motorakførur. Lógaruppskotini hesum viðvíkjandi er ein verkætlan í sær sjálvum, men tað er týðningarmikið longu nú at fáa greiðu á, um hetta er leisturin politiski myndugleikin ynskir at fylgja.

7.3 Vegskattur

Vegskatturin verður í dag goldin sum eitt fast hálvárligt gjald, uttan mun til hvussu nóg bilurin koyrir. Tað er stór umsiting av einum slíkum gjaldi, tí Bileftirlit Føroya skal hálvárliga senda girokort til eigaran av hvørjum einstøkum bili. Verður ikki goldið til tíðina skulu rykkjarar sendast út og verður kortini ikki goldið, verður løgreglan biðin um at klippa nummarspjøldrini av viðkomandi bili.

Tað hevði verið rættari at lagt vegskattin yvir á bensin- og dieselpírísirnar, soleiðis at vegskatturin verður tengdur beinleiðis at nýtsluni av bilinum og harvið eisini, hvussu nóg hvør einstakur bilur slítir vegirnar. Hetta hevði eisini spart nógva umsiting umframt at útlenskir bilar koma at rinda fyri slit á føroysku vegirnar.